

**RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 3. OKTOBER 1986
I SAK NR. 9/1986**

TVISTEN MELLOM NORSK LÆRERLAG
OG STATEN V/FORBRUKER- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET
VED TARIFFREVISJONEN PR. 1. MAI 1986.

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 3. OKTOBER 1986

I SAK NR. 9/1986

Tvisten mellom Norsk Lærerlag og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann
Jernbanedirektør Tore Lindholt
Direktør Jon A. Solheim
Leder i Statstjenestemannskartellet Nils Totland
Avdelingsdirektør i Justisdepartementet Berit Fosheim
Leder i Norsk Lærerlag Per Wøien
Statens personaldirektør Nils R. Mugaas

Leder i Norsk Lærerlag Per Wøien og Statens personaldirektør Nils R. Mugaas er utpekt av partene i tvisten. I samsvar med lov av 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Per Wøien og fra arbeidsgiversiden Nils R. Mugaas.

Som sekretær for nemnda har fungert førstekonsulent Inger Pettersen.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 30. juli 1986.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter avsa Rikslønnsnemnda 3. oktober 1986 denne

k j e n n e l s e :

Tariffavtalene mellom staten på den ene side og Statstjenestemannskartellet, Akademikernes Fellesorganisasjon,

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund Seksjon Stat og Norsk Lærerlag på den annen side utløp 30.4.1986 etter lovlig oppsigelse.

Det ble innledet forhandlinger om nye tariffavtaler 7.4. Forhandlingene ble senere brutt uten at partene var kommet til enighet. Arbeidstakerorganisasjonene sa 22.4 opp plassene for sine medlemmer.

Etter bruddet i forhandlingene innkalte riksmeklingsmannen partene til tvungen mekling. Meklingen ble innledet 23.4. Det ble holdt flere meklingsmøter uten at det lyktes å bringe partene til enighet.

På grunn av regjeringsskiftet ble partene enige om å utsette meklingen 1 uke. 14.5 krevde de 4 arbeidstakerorganisasjonene meklingen avsluttet. Riksmeklingsmannen hadde etter dette 1 uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Etter at meklingsfristen utløp kl. 2400 natt til 22.5 ble det meklet på overtid utover natten. Det ble kl. 0500 klart at Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund godtok statens tilbud til nye tariffavtaler. Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon avviste imidlertid forslaget til ny tariffavtale.

Kommunalministeren innkalte Akademikernes Fellesorganisasjon og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet til et møte kl. 0900 torsdag 22.5. Partene ga en redegjørelse for situasjonen, og det ble på møtet klart at det ikke var grunnlag for fortsatt mekling. Partene avviste også løsning av tvisten ved frivillig lønnsnemndbehandling.

Norsk Lærerlag og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet møtte hos kommunalministeren kl. 1000 samme dag. Kommunalministeren mottok en redegjørelse for situasjonen også i denne tvisten. Det ble klart at det heller ikke her var grunnlag for å fortsette meklingen, og frivillig lønnsnemndbehandling av tvisten ble avvist.

Fra morgenen torsdag 22.5. iverksatte Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag de varslede arbeidsnedleggelse.

Etter at konflikten hadde vart i vel 2 uker, innkalte kommunalministeren partene til et møte i departementet torsdag 5.6. kl. 1530. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. Statsråden meddelte deretter at han i statsråd fredag 6.6. ville foreslå at det ble fremmet forslag for Stortinget om tvungen lønnsnemndbehandling av tvistene. Etter oppfordring fra statsråden erklærte AF at organisasjonen avblåste streiken med øyeblikkelig virkning. Norsk Lærerlag meddelte senere at de ville avslutte streiken fredag 6.6. kl. 2400.

Ved lov av 13. juni 1986 ble det bestemt at tvistene mellom staten på den ene side og Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon på den annen side skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

* * *

Tvistene er brakt inn for Rikslønnsnemnda ved to ulike lover:

1. Ved lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 § 26 a, som lyder:

"Har det vært foretatt meglingsforretning i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, og meglingsforretningen ikke har ført frem, skal den meglingsmann som har ledet meglingsforretningen, innen 3 dager etter at meglingsforretningen er slutt, sende innberetning til formannen i Rikslønnsnemnda. Nemnda avgjør tvisten med bindende virkning for partene. Reglene i § 26 annet og tredje punktum får tilsvarende anvendelse.

Når det er sendt innberetning som nevnt i første ledd, er det forbudt å forsøke å sperre vedkommende tjenestegren for arbeidskraft.

Så lenge tvisten ikke er avgjort av Rikslønnsnemnda eller løst på annen måte, skal den tariffavtale og de lønns- og arbeidsvilkår som gjaldt ved tvistens utbrudd, stå ved makt hvis ikke partene blir enige om noe annet."

Denne lovbestemmelse har betydning for de medlemmer av Norsk Lærerlag som ikke har streikerett.

Innberetning etter tjenestetvistlovens § 26 a ble gitt fra Riksmeklingsmannen til Rikslønnsnemndas formann ved brev av 13. juni 1986.

2. Ved lov av 13. juni 1986 om lønnsnemndbehandling av arbeidstvistene i den offentlige sektor i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986.

§ 1

Arbeidstvistene mellom staten på den ene side og Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 1. mai 1986 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

(...)

§ 3

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister og lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister kap. 7 får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Kongen kan bestemme at Rikslønnsnemnda skal avgjøre også andre tvister som måtte oppstå i forbindelse med tariffrevisjonen i den offentlige sektor pr. 1. mai 1986, og at det skal være forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene. § 3 annet ledd gjelder i slike tilfeller tilsvarende.

Kongen kan på vegne av staten bringe tvister i forbindelse med tariffoppgjøret i statlig sektor pr. 1. mai 1986 inn for Rikslønnsnemnda i samsvar med bestemmelsene

i lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister
§ 26.

Kongen kan bestemme at resultatet av annen frivillig
lønnsnemndbehandling i tvister som nevnt i annet ledd
skal ha bindende virkning for staten.

§ 5

Loven her trer i kraft straks.

Norsk Lærerlag har nedlagt følgende påstand:

Gjeldende hovedtariffavtale for statens tjenestemenn m.fl. og for lærere m.fl. forlenges for tidsrommet 1. mai 1986 - 30. april 1988 med følgende endringer:

I. GENERELLE LØNNSTILLEGG

A. Lønnstabell A (hovedlønnstabell)

<u>LTR.</u>	<u>NÅVÆRENDE</u>	<u>%-TILLEGG</u>	<u>NY</u>
1	60.163	6,30	63.953
2	61.820	6,30	65.715
3	72.907	6,30	77.500
4	74.982	6,30	79.706
5	77.126	6,30	81.985
6	81.191	6,15	86.184
7	83.168	6,05	88.200
8	85.760	5,95	90.863
9	88.025	5,85	93.174
10	90.716	5,65	95.841
11	93.442	5,55	98.628
12	96.877	5,45	102.157
13	101.326	5,35	106.747
14	105.364	5,45	111.106
15	109.545	5,50	115.570
16	113.871	5,50	120.134
17	118.167	5,40	124.548
18	123.331	5,20	129.744
19	128.644	5,00	135.076
20	134.647	4,80	141.110
21	141.209	4,60	147.705
22	148.127	4,40	154.645
23	155.326	4,30	162.005
24	163.090	4,20	169.940
25	169.725	4,10	176.684
26	176.635	4,00	183.700
27	183.892	3,90	191.064
28	191.678	3,80	198.962
29	199.842	3,70	207.236
30	207.974	3,60	215.461
31	216.218	3,50	223.786
32	224.823	3,40	232.467
33	233.820	3,30	241.536
34	243.221	3,20	251.004
35	253.038	3,20	261.135
36	263.326	3,20	271.752
37	274.545	3,20	283.330
38	286.323	3,20	295.485
39	298.608	3,20	308.163
40			321.384
41			335.171

B. Lønnstabell B (tilleggslønnstabell)

Lønnstabell B reguleres med 7,5 %.

II. 2. AVTALEÅR

Før 1. mai 1987 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1. mai 1987. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1987). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Merknad:

Partene viser til at det er regjeringens forutsetning at nedskrivning av den norske krone 11. mai 1986 ikke skal kompenseres ved ekstra inntektsvekst for noen grupper.

Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1987 vurdere hvordan denne forutsetning er fulgt og hvilken betydning dette eventuelt bør få for oppgjøret for statstilsatte.

III. LØNNSREGULATIVETS FELLESBESTEMMELSER

Følgende bestemmelser skal lyde:

§ 5:

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp svarende til 3 ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 10:

Nr. 9:

Arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke som ammer sitt barn, gis tjenestefri med lønn inntil to timer pr. dag.

Nr. 10:

Ved adopsjon av barn under 10 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 18 uker.

Permisjonen må være avsluttet senest 18 uker etter at omsorgen for barnet er overtatt. Det forutsettes at begge foreldre arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Nr. 11:

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 12 år har rett til inntil 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er syk.

(Resten av bestemmelsen som nå.)

§ 11 nr. 2:

Arbeidstaker uten forsørgelsesbyrde utbetales 1/3 av den sivile lønn under førstegangstjeneste. Ellers utbetales full lønn. En arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre personen har en inntekt som overstiger satsen i lønnsregulativets lønnstrinn 8.

(Resten av bestemmelsen som nå.)

§ 16:

Nr. 1, første ledd:

For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50 %. Tillegget økes til 100 % for overtidsarbeid mellom kl. 20.00 og 06.00 og for overtidsarbeid på lørdager, søn- og helgedager og etter kl. 13.00 onsdag før skjærtorsdag, jul- og nyttårsaftnen.

Nr. 3:

Ved etatsvise særavtaler kan det avtales at overtidsgodtgjørelse også kan gis til arbeidstakere som har arbeid av ledende art eller særlig selvstendig stilling dersom de regelmessig utfører pålagt og kontrollerbart overtidsarbeid.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG OG BISTILLINGSGODTGJØRELSER

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggs lønnstabellen (tabell 8) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med 7,5 %.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

A. Endres til:

Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1,0 % av lønsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

B. Partene kan i tariffperioden forhandle om:

a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (norme-

ring).

- b) flytting av stilling/stillinger til høyere eller lavere lønnstrinn (justering)
- c) endring av lønnsplan (justering) eller overføring av stilling/stillinger fra en lønnsplan til en annen (normering)
- d) spesiell avlønning
- e) bruk av tilleggsregulativet

dersom det

- 1) i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer (i rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som har skjedd gradvis over lengre tidsrom) i de forhold som er lagt til grunn ved lønns plasseringen,
- 2) gjennomføres effektiviseringstiltak,
- 3) er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Til forhandlinger etter dette punkt avsettes 0,3 % av lønsmassen, beregnet på årsbasis.

Merknad:

Etater som har spesiell fullmakt for å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft avgjør selv om det er behov for å nytte fullmakten.

Dersom fullmakten nyttes, er det gjenstand for forhandlinger med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner / Norsk Lærerlag.

- 4) Forhandlingene føres mellom den enkelte virksomhet/

etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/ Norsk Lærerlag, med følgende unntak:

Mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag føres forhandlinger

- f) om justering av gjennomgående lønnsplaner og/eller stillinger på disse lønnsplaner,
- g) om justering av lønnsplaner og/eller stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere etater
- h) i forbindelse med vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft (jfr. pkt. 3 foran).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/ Norsk Lærerlag avgjøre at forhandlinger som går inn under bokstav g og h kan føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/ Norsk Lærerlag.

Dersom forhandlingene ikke kan komme i gang innen 14 dager etter at kravet er kommet inn, slik tjenestetvistloven fastsetter, må utsettelse avtales mellom partene.

- 5) Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.
- g) Oppstår det tvist, kan hver av de parter som har ført forhandlingene bringe saken inn for Statens lønnsutvalg i samsvar med tjenestetvistlovens regler.

- C. Det avsettes pr. 1. september 1986 0,5 % av virksomhetens/etatens lønnsmasse til forhandlinger om justeringer av etatsstillinger, normeringer, endringer i virksomhetenes/etatenes særavtaler osv.

Merknad:

I disse forhandlinger kan ikke justeringskrav for gjennomgående stillinger (dvs. stillinger på lpl. i 90.000-serien) behandles.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet avgjør i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag hvor justeringskrav for stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere virksomheter/etater (største brukers prinsipp) skal behandles.

- D. Nye lønnsplaner

Det innføres to nye gjennomgående lønnsplaner (lønnsplaner i 90.000-serien), lønnsplan for rådgiver og lønnsplan for prosjektleder i lønnsstøtten ltr. 27-36.

Partene kommer tilbake til utformingen og bruken m.v. av de nye lønnsplaner i forbindelse med de justeringsforhandlinger som skal føres etter pkt. V.A.

Under disse forhandlinger vurderes også spørsmålet om innføring av lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder på lavere lønnsnivå.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK M.V.

A. Lønnsendringer1. Lp1. 90.910

2384	Unge arbeidstakere inntil 16 1/1 år	ltr. 2
	Mellom 16 1/2 og 17 år	ltr. 3
	Mellom 17 og 17 1/2 år	ltr. 5
	Mellom 17 1/2 og 18 år	ltr. 7

2. Lønnsstiger:

I.	Ltr.	A	0
	8	0	K
	11	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	12	-

II.	Ltr.	A	0
	11	0	K
	12	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	8	-
	16	12	-

3. Lp1. 02.314

0150 Tollaspirant ltr. 8.

4. Fra 1. mai 1986 oppnås topplønn i stilling etter 16 års tjenesteansiennitet på følgende lønnsplaner:

Lp1. 05.100

2286 Kaptein
2287 Rittmester
2288 Kapteinløytnant

Lp1. 09.165

3108 Morsmålsinstruktør
1656 Lærer og faglærer uten opprykk
1657 Lærer og faglærer med opprykk
2545 Lærer uten opprykk ved skoler for spesialunder-

visning

1662 Overlærer
 1660 Adjunkt
 2998 Adjunkt med opprykk

Lp1. 09.200

1669 Instruktør

Lp1. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

Lp1. 17.567

1809 Tanntekniker

Lp1. 17.825

3397 Lysassistent

Andre endringer i lønnsplanene behandles i forbindelse med justeringsforhandlingene, jfr. pkt. V foran.

5. Lp1. 09.165 Undervisningsstillinger

1656 Lærer og faglærer uten opprykk, 1657 Lærer og faglærer med opprykk og 2545 Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning slås sammen og plasseres slik:

Ltr.	A	0
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	16	-

1658 Lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning plasseres slik:

Ltr.	A	0
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
21	14	-

1663 Lektor plasseres slik:

Ltr.	A	O
20	0	K
21	4	A
22	6	-
23	10	-
24	12	-
25	14	-
27	16	-

6. Fra 1. juli 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnsstiger - opp ett lønnstrinn.

Samtidig endres hovedlønnstabellens (Tabell As) oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,2 %.

7. Fra 1. september 1986 heves begynnerlønn ett lønnstrinn for følgende stillinger:

Lp1. 09.165

1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk
1663 Lektor

Lp1. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

8. Fra 1. september 1986 heves topplønn ett lønnstrinn etter 16 års tjenesteansiennitet for følgende stillinger:

Lp1. 09.165

1656 Lærer og faglærer uten opprykk (kode og betegnelse pr. 30.04.86)
1657 Lærer og faglærer med opprykk - " -
2545 Lærer og faglærer uten opprykk
ved skoler for spesialundervisn. - " -
1658 Lærer og faglærer med opprykk
ved skoler for spesialundervisn.
1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk

Løp. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

2760 Høgskolelektor

B. Opplæring og utdanning

Partene er enige om å sette ned et partssammensatt utvalg som får i oppdrag:

1. Å vurdere behovet før faglig kompetanseoppbygging for statstilsatte og lærere.
2. Å vurdere behovet for opplæring i administrasjon og ledelse.
3. Å vurdere og komme med forslag til på hvilken måte evt. tiltak kan gjennomføres på f.eks. ved hel eller delvis lønnet permisjon, ved bruk av stipendier, ved kjøp av studieplasser m.v.

Utvalget bør legge fram sitt forslag innen 1. februar 1987. Det forhandles om innstillingen i tariffperioden.

C. Produktivitetsavtale

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å utnytte ressursene på en måte som gir størst mulig effekt og gir best mulig service til publikum.

Partene vil derfor arbeide videre med utgangspunktet i rapporten fra den nedsatte arbeidsgruppe for å finne fram til hensiktsmessige former for produktivitetsavtaler. Det tas sikte på å sette i gang forsøksordninger innen 1. januar 1987.

D. Arbeidstiden

a. Nedsettelse av arbeidstid

1. Det gjennomføres nedsettelse i arbeidstiden fra 1.1. 1987 i samsvar med de prinsipper som ligger til grunn for de arbeidstidsreduksjoner som er avtalt i privat sektor. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsreduksjonen avtales i den enkelte virksomhet.

Merknad:

Statens forhandlere fremholder at i etater hvor det arbeides etter turnusordninger, vil arbeidsordningene bli gjennomgått med sikte på at arbeidstakerne i størst mulig utstrekning skal gis vanlig spisepause etter arbeidsmiljølovens § 51, nr. 1, første og annet ledd, slik at det ikke blir nødvendig å benytte unntaksbestemmelse i tredje ledd om medregning av spisepausen i arbeidstiden.

2. På områder der arbeidstidsforkortelsen skaper særlige problemer, forutsettes det at arbeidstakerne som en overgangsordning skal ha inntil samme uketimetall som pr. 31.12.1986 når personalmessige forhold gjør det nødvendig.
3. For perioden fram til 30.4.1988 betales ordinær timelønn tillagt 50 % for arbeidstiden mellom 37,5 og 40 t., tilsvarende for skift og turnus.
4. For timelønte arbeidstakere som får nedsatt arbeidstiden
fra 40 timer til 37,5 timer økes timelønnen med 6,67 %
fra 39 timer til 36,5 timer økes timelønnen med 6,85 %
fra 38 timer til 35,5 timer økes timelønnen med 7,05 %
fra 36 timer til 33,6 timer økes timelønnen med 7,15 %

5. Divisoren 1900 i fellesbestemmelsenes § 1 reduseres til 1850.
6. Det foretas nødvendige tilpasninger av arbeidstidsnedsettelsen for deltidsansatte.
7. Akkordtariffer m.v. reguleres i samsvar med den reduserte arbeidstid.
8. Andre lønnssetser som er uttrykt i kroner og ører pr. time, forhøyes på tilsvarende måte som bestemt i punkt 4, når det er på det rene at arbeidstakernes månedlige fortjeneste ellers ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden hvis satsene ikke ble regulert. Eksempelvis timepenger i NSB.
9. Godtgjørelse, f.eks. etter B-regulativet for tidligere økt arbeidstid opp til 40 t. pr. uke, vurderes i forbindelse med forhandlingene i de enkelte virksomheter.
10. Arbeidstidsordninger som gjennomføres i kommunale barnehager, gjennomføres tilsvarende i statlige barnehager.

b. Opprettholdelse av produksjon, økt produktivitet og effektivisering av arbeidstiden

1. Det er et grunnleggende utgangspunkt for arbeidstidsnedsettelsen at produksjonen skal holdes oppe. Dette forutsetter at partene i den enkelte virksomhet bestreber seg på å øke produktiviteten og gjøre arbeidstiden så effektiv som mulig.
2. Partene er enige om at arbeidstidsreduksjonen, i den utstrekning det er mulig, skal søkes gjennomført uten økt bemanning. For å oppnå dette, forutsetter partene at det på det enkelte arbeidssted blir foretatt en gjennomgang av arbeidsrutiner m.v. med sikte

på en effektiv og rasjonell utnyttelse av arbeidstiden.

For turnuspersonalet (skiftpersonalet) skjer tilpassningen i den enkelte virksomhet ved nødvendig omlegging av tjenestelister og eventuell omdisponering av personalet, slik at arbeidstidsforkortingene også for disse kan oppnås uten bruk av flere tilsatte.

Lengden på ulike skift vurderes med sikte på å gjøre det enklere å sette inn arbeidskraft når arbeidspresset er størst.

Kompensasjon for forskyvning av opprinnelig oppsatt arbeidstid for skift- og turnuspersonale vurderes med sikte på forenkling og kostnadsreduksjon.

3. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsnedsettelsen skjer i forhandlinger om arbeidstidsreglement i de enkelte virksomheter.

c. Utvikling av organisasjon og administrasjon

1. Arbeidet med organisasjons- og administrasjonsutvikling vil bli intensivert, bl.a. ved økt vekt på opplæring, styring mot konkrete mål og resultater og bruk av ny teknologi. Dette gjelder både planlegging av arbeidsoppgaver, arbeidstidsordninger og lederopplæring.
2. Det gis faglig støtte til økt delegering av økonomiansvar til institusjoner og utvikling av avdelingsvise budsjetter.
3. Staten vil sette ned et sentralt partssammensatt utvalg som i god tid foran neste tariffoppgjør skal vurdere endringer i avtaleverket som kan bidra til organisasjonsutvikling, bedre ressursutnyttelse og høynet kvalitet på de tjenester som produseres.

d. Rekrutteringstiltak

For å lette tilpasningen til ny arbeidstid, tar myndighetene sikte på å øke utdanningskapasiteten slik at rekrutteringen, særlig av sykepleiere og hjelpepleiere, bedres.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Det settes ned et partssammensatt utvalg med følgende mandat:

1. Å vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon basert på et årsverk og sett hen til at den generelle arbeidstid i arbeidslivet ellers fra 1. januar 1987 vil bli 37,5 timer pr. uke. Herunder skal utvalget vurdere en ny organisering av arbeidsåret. I denne sammenheng skal utvalget bl.a. vurdere organisering av tid til ulike oppgaver og funksjoner, bl.a. tid til samarbeid.
2. Å vurdere hvilke lønsmessige konsekvenser en ny organisering av arbeidsåret bør få.

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund.

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. mai 1987, og det skal deretter forhandles om innstillingen.

VII. SÆRREGULATIVENE

Særregulativene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

VIII. AKKORDARBEID

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatsvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisasjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

IX. BOLIGFRADRAG, KOSTFRADRAGSSATSER OG BRENSELFRADRAGSSATSER

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2. avtaleår. Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselsfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2. avtale-

år.

X. PENSJONSFORHOLD

- a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse.
- b) Pensjonene omregnes i samsvar med de prinsipper Stortinget fastsetter for pensjonsregulering.

XI. ELDRE LÆRERE

Lærere gis 2 t. redusert leseplikt fra 1. august i det kalenderåret de fyller 55 år.

Lærere gis ytterligere 1 t. reduksjon i leseplikten fra 1. august i det kalenderåret de fyller 60 år.

XII. IKRAFTTREDEN

De fastsatte bestemmelser gjelder som hovedtariffavtaler og trer i kraft fra 1. mai 1986 såfremt ikke annet er fastsatt i den enkelte bestemmelse.

Protokolltilførsel:

Partene er innforstått med at det ikke kan kreves morarenter for forsinkelser ut over første ordinære lønningsdag, dersom forsinkelsen skyldes selve forhandlingene eller nødvendige endringer eller tekniske tilpasninger i beregnings- og utbetalingssystemet som har direkte sammenheng med forhandlingene.

Norsk Lærerlag har i det vesentlige anført:

1. INNLEDENDE MERKNADER

Norsk Lærerlag har ca. 44.000 medlemmer innenfor det statlige tariffområde. Hovedparten av disse er ansatt i grunnskolen.

Lærerne har sakkett betydelig akterut lønnsmessig de siste 10 årene. Det er sikkert ikke ukjent for nemndas medlemmer at det i de senere år har vært til dels sterk misnøye med lønsplasseringen hos ansatte i skolen. At det generelle lønnsnivået i staten har vært - og er - for lavt, bedrer selvsagt ikke dette bildet.

Selv om staten i dag påstår at man har tatt igjen lønnsutviklingen i det private næringsliv, må vi bare konstatere at det fortsatt er et betydelig gap mellom lønningene i offentlig og privat sektor. Oversikter utarbeidet av det tekniske beregningsutvalget viser dette. Og det kan påvises en svakere lønnsutvikling for skoleverket enn for gjennomsnittet av andre som går inn under det statlige tariffområdet.

I tillegg har en den spesielle ordning i skoleverket at lærerne lønnes etter hvilken utdanning de har, ikke etter hvilken stilling de har. Utdanningsnivået blant lærerne stiger. I 1976 ble således halvparten av årsverkene utført av adjunkter og lektorer, mens lærere med denne utdanningen utførte to tredeler av årsverkene åtte år senere. Dette høyere utdanningsnivå har lærerne bekostet selv, og det fører til høyere lønn - som registreres i statistikken. Uten denne selvkostede lønnsutvikling ville statistikken vist enda svakere lønnsutvikling for lærerne.

For å redde og bevare den norske skoles kvalitet, iverksatte lærerorganisasjonene i 1985 "Sats på skolen"-kampanjen - som nettopp satte søkelyset på den negative utviklingen skoleverket er utsatt for og årsakene til den.

Kampanjen fikk stor respons. Det var tverrpolitisk enighet om at en satsing måtte til. Hovedbudskapet fra sentrale politikere var klart og entydig: Det må satses på skolen og læreren.

Ikke minst statsråd Kirsti Kolle Grøndahl og tidligere statsråd Kjell Magne Bondevik støttet opp om dette. Men også fra flere ledere i næringslivet og universitetshold var budskapet det samme: Sats på læreren.

Disse signaler ga berettiget håp om et krafttak for skolesektoren under lønnsoppgjøret. Også under forhandlingenes gang ble det uttrykt fra sentralt politisk hold - både før og etter regjeringsskiftet - at lærerlønnen måtte undergis en generell nivåheving.

Norsk Lærerlag fikk allmenn tilslutning til sine krav - som ansvarlige og rettferdige krav.

Norsk Lærerlag tar gjerne på seg et ansvar for å ha spredd forventning blant lærerne. Men - og dette er viktig - vi tar bare ansvaret for å ha spredd forventninger som har stått i forhold til de klare og utvetydige signaler som på forhånd ble gitt fra sentralt politisk hold.

2. FORHANDLINGER, MEKLING, KONFLIKT, NYE FORHANDLINGER MELLOM STATEN OG STATSTJENESTEMANNSKARTELLET/YRKES- ORGANISASJONENES SENTRALFORBUND - SEKSJON STAT

Forhandlingene startet 20. mars og varte fram til 21. april, da det ble konstatert brudd i forhandlingene.

Meklingen startet 23. april og varte fram til morgentimene 22. mai. Norsk Lærerlag iverksatte da streik for ca. 2.700 medlemmer. Streiken ble trappet opp med ytterligere ca. 1.800 medlemmer fra 28. mai. Streiken ble avblåst 6. juni kl. 2400, etter at Regjeringen hadde vedtatt proposisjon om bruk av tvungen lønnsnemnd.

I konfliktperioden var det kontakt mellom meklingsmannen og Norsk Lærerlag.

Da konflikten hadde vart ca. en uke, var det etter initiativ fra kommunalministeren drøftinger mellom partene i kommuneoppgjøret for å avklare om det, med bistand av meklingsmannen, kunne bli en løsning. Meklingsmannen tok da kontakt med Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon. En løsning på kommunal sektor kunne nemlig gjøre det lettere med en løsning på statssektoren. Norsk Lærerlag la da fram for meklingsmannen en skisse vedrørende de spesielle lønsmessige tiltak for undervisningspersonalet. Skissen utvider ikke den økonomiske ramme på 8,35 %, men foreslår konkret bruk av midler som ikke er fordelt.

Meklingsmannen innkalte staten, Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon til sonderinger 1. og 2. juni. Staten ønsket ikke å gå inn på Norsk Lærerlags skisse, og konflikten fortsatte.

Etter at det ble kjent at staten v/Justisdepartementet hadde inngått hovedtariffavtale med Norsk Politiforbund og Lensmannsetatens Landslag med en økonomisk ramme som langt oversteg meklingsforslaget i staten, krevde Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund nye forhandlinger. Staten v/personaldirektoratet nektet Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon å delta i disse forhandlingene. Norsk Lærerlag skrev brev til regjeringen om saken. Norsk Lærerlag forutsatte i brevet at det ikke ble foretatt fordeling av en felles ramme uten at Norsk Lærerlag var med. En merknad i avtalen kan forstås slik at fordeling av en felles ramme er foretatt.

3. NORSK LÆRERLAGS KRAV VED TARIFFREVISJONEN

Norsk Lærerlags krav fremgår av den nedlagte påstand. Her nevnes derfor bare to vesentlige punkter:

Spesielle lønsmessige tiltak

Forbedring på lønnsstigene for undervisningspersonalet fra 1. mai 1986 ved komprimering av stigene og heving av begynner- og topplønn. Administrative stillinger heves ett lønnstrinn fra 1. mai 1986.

Alle arbeidstakere i staten og skoleverket heves ett lønnstrinn fra 1. september 1986.

Eldre arbeidstakere

I det konkretiserte kravet for eldre lærere har Norsk Lærerlag krevd to timer redusert leseplikt fra 1. august i det kalenderåret lærerne fyller 55 år, og ytterligere en time reduksjon i leseplikten fra 1. august i det kalenderåret de fyller 60 år.

4. GRUNNLAGET FOR NORSK LÆRERLAGS PÅSTANDER

Staten gir i sitt prosesskriv inntrykk av at Norsk Lærerlag kun representerer særinteresser og derved også stiller kun særkrav. Norsk Lærerlag organiserer imidlertid det overveiende flertall av ansatte innenfor Norges største arbeidsplass: nemlig grunnskolen.

Norsk Lærerlag fremmet hovedsakelig sammenfallende krav med Statstjenestemannskartellet. Dette gjaldt også krav som ikke berørte våre medlemmer. I tillegg hadde Norsk Lærerlag og Statstjenestemannskartellet sammenfallende krav hva gjelder tabellen. Også vedrørende fordelingstenking hadde Norsk Lærerlag og Statstjenestemannskartellet sammenfallende syn.

De særskilte krav ut over dette ville ikke endre oppgjørets sosiale karakter. Våre særskilte krav kunne vært imøtekom-

met uten vesentlig betydning for rammen.

Etter vårt syn er det urimelig og uriktig å karakterisere Norsk Lærerlag som en organisasjon som kun ivaretar særinteresser.

Som tidligere nevnt, er det generelle lønnsnivået i staten for lavt.

For å rekruttere og beholde kvalifisert personell, må staten tilby sine ansatte anstendige lønsvilkår. Uten å ta dette i betraktning sviktes vitale samfunnsinteresser.

Når det gjelder rekruttering, er det grunn til å frykte at velferdsstatens yrker er de som først vil merke problemer i de kommende år - og som derfor vil få den største rekrutteringssvikten. Etter flere år med økende ungdomskull står vi nå foran dels kraftig nedgang. I løpet av få år vil således høyere utdanning ha et mindre marked å konkurrere på, selv om antallet med eksamen fra videregående skole øker. Skal læreryrket være konkurransedyktig, er det helt nødvendig med en lønsmessig nivåheving.

Siden lærergruppen er den som er blitt hengende mest igjen i lønnsutviklingen, opplever vi nå også en forståelig flukt fra læreryrket.

Fra skoledirektører og skolekontor meldes det om markant nedgang i søkermassen til ledige stillinger, og ikke minst, om frafall av lærere - lærere som søker seg over i annet arbeid og oppgir lønn som hovedgrunn for sin overgang.

Norsk Lærerlag sitter inne med undersøkelser fra 5-6 av våre fylkeslag som viser at lærerflukten i størrelse dreier seg om 60-70 lærere i hvert fylke, dvs. 2 studentkull fra lærerhøyskolene i regionen. Trenden viser at 2/3 av disse er menn. Felles for alle som slutter er at de er mellom 30 og 45 år og har bred erfaring. Det som burde representere grunnstammen for fremtidens skole, søker seg altså bort. Antakelig er forklaringen grei: Man opplever at andre på

samme alder og som det er naturlig å sammenligne seg med, tjener langt bedre.

Denne utvikling vil være ødeleggende for skoleverket. Likeledes vil den være ødeleggende for den norske økonomien.

Fra ansvarlig økonomisk hold framholdes det at Norge må satse på utdanning. OECD-rapporter viser at Norge må opprettholde og videreutvikle sin status som utdanningssamfund dersom økonomien skal bedres.

Synkende oljepriser og dollarkurs gir stor redsel for vår konkurranseevne. Regjeringen, både denne og den forrige, har brukt sterke ord for å beskrive situasjonen: Katastrofe - mot stupet. Virkemidlet som settes inn er sterk moderasjon.

Dersom lønnsnivået ikke bedres, hva vil så skje i skolen - eller innen andre sektorer etter hvert? I en haltende økonomisk situasjon må det satses mer enn noen gang på vårt fundament - skolen. Utdanning er en vekstfremmende faktor i vår samfunnsøkonomi.

Det er sammenheng mellom det generelle utdanningsnivå og landets økonomiske posisjon. I dag er det viktigere enn noen gang å se denne sammenhengen. Aldri har utviklingen gått raskere - aldri har skolen stått overfor større utfordringer. Vi er inne i et høyteknologisk informasjonssamfund, samtidig som vi også står overfor større omsorgsoppgaver enn tidligere. En investering i skole er investering i framtid for oss alle, og for alle sektorer.

Hele vårt utdanningssystem er i dag i en farlig situasjon. Faren består i første rekke ikke i diskutabile undervisningsplaner, omtvistede målsettinger, en ustoppelig desentralisering og påstått nivåsenking. Når alt kommer til alt, er det ikke dette som utgjør skolen. Skolen dannes og utformes av den enkelte lærer. Læreren er skolen. Det er med andre ord umulig å satse på skole uten å satse på

læreren. Umulig å satse på læreren uten å satse på et anstendig lønnsnivå.

Vi står klart ved en korsvei - hvor valget av videre vei kan gi nye utviklingsmuligheter eller virkelig lede oss mot det omtalte stupet. Idealisme har preget og preger fortsatt mye av innsatsen i skolen, men den kan etter hvert bli vanskelig å leve av. Norsk Lærerlag har stilt ansvarlige, berettigede og rettferdige krav, - i forhold til den enkelte lærer, men like meget i forhold til ansvaret for hele vårt samfunn. Skolen er grunnlaget for livsstil og kultur, men også økonomi for samtlige sektorer - offentlige og private.

Norsk Lærerlags påstand overfor Rikslønnsnemnda kan samles under følgende punkter:

a. Spesielle lønsmessige tiltak for pedagogisk personale

I de senere år har det vært en økende misnøye med lønsplasseringen hos ansatte i skoleverket. Det kan påvises en mindrelønnsutvikling i forhold til sammenlignbare grupper innen privat virksomhet, og det kan påvises en svakere lønnsutvikling blant pedagogisk personale enn andre offentlig ansatte. Dette forholdet har vært sterkt fokusert i massemedia i den senere tid. Også fra forskjellig politisk hold er det gitt uttrykk for at lønningene for pedagogisk personale nå må gis en klar nivåheving. Det gis uttrykk for bekymring for skoleverkets situasjon om ikke noe gjøres.

Norsk Lærerlag stilte krav om lønnstrinnsforbedring både for undervisningsstillingene og administrative stillinger i skoleverket fra 1. mai 1986. Både under forhandlingene og meklingen ble det framholdt fra Norsk Lærerlags side at det var nødvendig å få gjennomslag for kravet på dette området for at en kunne komme fram til en forhandlings- eller meklingsløsning. 21. mai ble det overlevert en skisse til meklingsmannen med anvisning av mulige dekningsmåter.

29. mai, under sonderingene mens streiken pågikk, ble det levert en sterkt redusert skisse over hva som ville være nødvendig tillegg til meklingsforslaget for at Norsk Lærerlag skulle akseptere dette. Norsk Lærerlag legger fram påstand for Rikslønnsnemnda i samsvar med denne skissen.

b. Eldre arbeidstakere

Norsk Lærerlags landsmøte 1985 satte opp arbeid for å bedre situasjonen for eldre lærere som en av organisasjonens fremste oppgaver i perioden.

Det er en intens og krevende jobb å være lærer. Mange lærere føler at de ikke makter å utføre arbeidet slik de gjerne ville. På grunn av at pedagogisk personale i grunnskolen ikke hører inn under ferieloven, får de heller ikke nytte godt av den lettelse i arbeidsbyrden som andre arbeidstakere får ved en ekstra ferieuke fra 60 år.

Norsk Lærerlag fremmer påstand i samsvar med kravet: 2 timers redusert leseplikt fra 55 år og ytterligere 1 time fra 60 år.

c. Riksmeklingsmannens forslag

Norsk Lærerlag går inn for at innholdet i riksmeklingsmannens forslag med de korreksjoner som er nødvendige under V.A gjøres gjeldende. En er kjent med at staten legger ned tilsvarende påstand. Det gis derfor ingen nærmere kommentar til dette punktet.

d. Punkt V.A i meklingsforslaget

I protokoll fra forhandlinger mellom staten og Statstjenestemannskartellet/Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat heter det:

"Punkt V.A i forslaget endres til:

Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1,0 % av lønsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987."

Det kreves at dette gjøres gjeldende også for Norsk Lærerlag.

I den nevnte protokollen heter det i tilknytning til det som er sitert ovenfor:

"Merknad: Partene er enige om at justeringer i forslaget til ny hovedtariffavtale og i andre avtaler i tidsrommet 1. mai 1986 - 31. desember 1986, anses som forskott slik at de grupper dette gjelder, bare kan påregnes minimale justeringer pr. 1. januar 1987."

Dette kan oppfattes slik at en i de sentrale forhandlingene skal vurdere gruppe for gruppe innenfor en økonomisk ramme på 1 % av lønsmassen for vedkommende gruppe - og dette skal vurderes i sammenehng med andre forhandlinger.

Staten har ved tidligere anledninger understreket at i sentrale justeringsforhandlinger er det ingen pro rata-fordeling. Videre er påpekt at en må se de forskjellige forhandlingsomganger atskilt fra hverandre. At det i meklingsmannens forslag om justeringer pr. 1. januar 1987 heter "... på fritt grunnlag", understreker at dette var meningen for disse forhandlingene.

e. Arbeidstid i barnehager

Staten har noen få barnehager, ca. 15 stykker. Under meklingen ba Norsk Lærerlag om en bekreftelse på at en i statlige barnehager ville følge den arbeidstidsordning for førskolelærere som ville bli resultatet i det kommunale tariffområde. Norsk Lærerlag fremmer påstand i samsvar med dette.

På kommunal sektor er partene nå enige om følgende:

I riksmeklingsmannens forslag:

"Ved innføring av nettoarbeidstid på 37,5 timer pr. uke skal det forhandles nærmere om hvordan arbeidstiden i barnehagene skal organiseres. I denne sammenheng skal en også vurdere tid til administrative oppgaver.

Forhandlingene skal være sluttført før 31.12.1986."

I protokoll av 7. juli 1986:

"Det forutsettes at tid til forberedelser m.v. ikke skal reduseres i forhold til nåværende ordning."

5. IVERKSETTINGSDATO FOR TARIFFAVTALEN

Norsk Lærerlag krever at endringene i tariffavtalen gjøres gjeldende fra 1. mai 1986.

Selv om Rikslønnsnemnda tidligere ofte har fulgt den praksis at nye avtaler skal gjelde fra det tidspunkt streik ble avblåst, er det i dette oppgjøret så særegne forhold til stede at det vil være urimelig å legge denne praksis til grunn også for dette oppgjør. Arbeidsgiver må bære hovedansvaret for at oppgjøret endte i konflikt. Forhandlingenes sene fremdrift kan ikke tilbakeføres til Norsk Lærerlag. Det eneste som kan tilbakeføres til Norsk Lærerlag og de øvrige organisasjoner, er den utsettelse som organisasjonene gikk med på overfor staten ved regjeringsskiftet, et skifte som lå utenfor partenes herredømme.

Avtaleverket bygger på 2-årige perioder, med 1. mai som iverksettelsesdato for nye avtaler. Nemnda forholder seg nøytral til spørsmålene om ansvar for konflikten ved legge seg på 1. mai som iverksettelsesdato.

Norsk Lærerlag leverte krav 5. mars 1986. Forhandlings- og meklingsfase kunne da vært gjennomført før tariffavtalens utløp 30. april 1986. Meklingen ble imidlertid avsluttet først 22. mai. Meklingsavslutningen var da forsinket en uke på grunn av regjeringsskifte.

Norsk Lærerlag iverksette streik fra 22. mai og avsluttet

streiken 6. juni kl. 2400 etter at regjeringen hadde vedtatt at tariffrevisjonen for Norsk Lærerlag skulle fastsettes av Rikslønnsnemnda. Norsk Lærerlag meddelte avslutning av streiken i brev til Forbruker- og administrasjonsdepartementet 6. juni.

En annen iverksettingsdato enn 1. mai vil skape urimelig forskjellsbehandling av så vel medlemmer innen samme organisasjon som mellom forskjellige organisasjoner. Organisasjonene vil ha en del medlemmer som ikke har streikerett, og disse må i alle tilfelle få lønnstilleggene fra 1. mai. Vi viser her til Rikslønnsnemnda som behandlet konflikten mellom Akademikernes Fellesorganisasjon og staten i 1980, der det ble lagt betydelig vekt på at lønnstilleggene for de som har streikerett og de som ikke har streikerett burde gis fra samme tidspunkt. Det het i kjennelsen:

"Det må etter flertallets oppfatning være mest rimelig og hensiktsmessig om den samme løsning velges for alle medlemmer av organisasjonen."

Tidspunktet for iverksetting ble da satt til ved streikens avslutning. Etter behandling i arbeidsretten ble imidlertid Rikslønnsnemndas kjennelse opphevet når det gjelder de som ikke har streikerett. Disse skulle få tilleggene fra 1. mai.

Når det gjelder forholdet mellom forskjellige organisasjoner, vil Norsk Lærerlag peke på at forhandlingssystemet i staten tilsier at noen går foran og står i fare for å komme i en streikesituasjon. Frittstående organisasjoner kan komme deretter og få de samme tilleggene uten at det er nødvendig å bruke maktmidler. I har har en sågar eksempel på at en frittstående organisasjon har fått betydelig høyere tillegg enn det meklingsforslaget som ble lagt fram og som noen hovedsammenslutninger gikk inn for, mens andre ikke fant at det var tilstrekkelig. Det siktes her til avtalen 16. juni 1986 mellom Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag. Hadde Norsk Lærerlag fått et tilbud i den størrelsesorden, hadde det ikke vært noen streik. Det synes etter dette særdeles urimelig om en attpå til skulle få lønnstilleggene på et

senere tidspunkt enn andre som har fått en langt gunstigere avtale.

I tillegg til de reelle problemer vil det være store praktiske problemer med å ha ulike tidspunkter for utbetaling av ny lønn for forskjellige grupper og forskjellige organisasjoner. Derfor bør iverksettingstidspunktet bli 1. mai 1986.

Til statens påstand, hvor iverksettelsesdato for Norsk Lærerlags medlemmer skal være 10.06.1986 og for AFs medlemmer 06.06.86, skal Norsk Lærerlag bemerke:

Angivelig bygger denne forskjell i påstanden på betraktninger rundt den politiske demonstrasjonsstreik Norsk Lærerlag gjennomførte mandag 09.06.1986. I den sammenheng bygger i så fall staten på feilaktig faktisk grunnlag. Norsk Lærerlag har aldri meddelt at streiken skulle avblåses først mandag 09.06.1986, slik det framgår av statens prosesskriv. Staten har heller ikke framlagt dokumentasjon for den påstand de her framsetter. Derimot ble streiken avvirket fredag 06.06.1986 kl. 2400. Dette ble etter avtale meddelt statsråd Haraldseth torsdag 05.06. I tillegg fikk Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund melding om samme. Fra det tidspunkt hadde alle våre medlemmer arbeidsplikt og arbeidsgiver korresponderende lønnsplikt. Enkelte statlige skoler og barnehager har arbeidsplikt lørdager.

Norsk Lærerlags politiske demonstrasjonsstreik var tidfestet til den dagen Odelstinget skulle behandle proposisjonen om tvungen lønnsnemnd. Tidspunktet for Odelstingets behandling ble ikke offentlig kjent før på ettermiddagen fredag 06.06.1986, altså en dag etter at vi hadde meddelt statsråd Haraldseth om tidspunktet for avblåsing av vår tariffstreik. At man valgte å legge proposisjonen fram for Odelstinget uvanlig raskt, nemlig den påfølgende mandag, kan ikke endre demonstrasjonsstreikens rettslige karakter.

Det kan synes som om staten i sin argumentasjon mener den

politiske demonstrasjonsstreik var ulovlig som sådan. Hvorvidt det var en lovlig politisk streik eller ikke har i denne sammenheng kun akademisk interesse og kan selvsagt ikke ha avgjørende betydning for fastsetting av tidspunktet for avblåsing av tariffstreiken.

Norsk Lærerlags påstand er som nevnt at 01.05.1986 må være iverksettelsesdatoen. For det tilfelle at nemnda ikke er av samme mening, krever Norsk Lærerlag subsidiært at virkningstidspunktet settes til 15. mai 1986, som i kommuneopp-gjøret, hvor avtalen innebærer at kun streikedagene skal trekkes fra den ordinære iverksettelsesdato 1. mai.

Staten v/Forbruker og administrasjonsdepartementet har nedlagt følgende påstand:

Følgende inntas i de nye hovedtariffavtaler mellom Staten, Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag for statens tjenestemenn og lærere m.fl. i grunnskolen og den videregående skolen fra ikrafttreden av de nye hovedtariffavtaler og inntil 30. april 1988:

I. GENERELLE LØNNSTILLEGG

A. Lønnstabell A (hovedlønnstabell)

LTR	NÅVÆRENDE	%-TILLEGG	NY
1	60163	6.30	63953
2	61820	6.30	65715
3	72907	6.30	77500
4	74982	6.30	79706
5	77126	6.30	81985
6	81191	6.15	86184
7	83168	6.05	88200
8	85760	5.95	90863
9	88025	5.85	93174
10	90716	5.65	95841
11	93442	5.55	98628
12	96877	5.45	102157
13	101326	5.35	106747
14	105364	5.45	111106
15	109545	5.50	115570
16	113871	5.50	120134
17	118167	5.40	124548
18	123331	5.20	129744
19	128644	5.00	135076
20	134647	4.80	141110
21	141209	4.60	147705
22	148127	4.40	154645
23	155326	4.30	162005
24	163090	4.20	169940
25	169725	4.10	176684
26	176635	4.00	183700
27	183892	3.90	191064
28	191678	3.80	198962
29	199842	3.70	207236
30	207974	3.60	215461
31	216218	3.50	223786
32	224823	3.40	232467
33	233820	3.30	241536
34	243221	3.20	251004
35	253038	3.20	261135
36	263326	3.20	271752
37	274545	3.20	283330
38	286323	3.20	295485
39	298608	3.20	308163
40			321384
41			335171

B. Lønnstabell B (tilleggslønnstabell)

Lønnstabell B reguleres med 7.5 %.

II. 2. AVTALEÅR

Før 1. mai 1987 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår med virkning fra 1. mai 1987. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2.avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1.avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1987). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Merknad:

Partene viser til at det er regjeringens forutsetning at nedskrivning av den norske krone 11. mai 1986 ikke skal kompenseres ved ekstra inntektsvekst for noen grupper.

Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1987 vurdere hvordan denne forutsetning er fulgt og hvilken betydning dette eventuelt bør få for oppgjøret for statstilsatte.

III. LØNNSREGULATIVETS FELLESBESTEMMELSER

Følgende bestemmelser skal lyde:

§ 5

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp

svarende til 3 ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 10

Nr. 9.

Arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke som ammer sitt barn gis tjenestefri med lønn inntil to timer pr. dag.

Nr. 10.

Ved adopsjon av barn under 10 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 18 uker. Permisjonen må være avsluttet senest 18 uker etter at omsorgen for barnet er overtatt. Det forutsettes at begge foreldre arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Nr. 11.

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 12 år har rett til inntil 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er sykt. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 11

Nr. 2.

Arbeidstaker uten forsørgelsesbyrde utbetales 1/3 av den sivile lønn under førstegangstjeneste. Ellers utbetales full lønn. En arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre personen har en inntekt som overstiger satsen i lønnsregulativets lønnstrinn 8. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 16

Nr. 1, 1.ledd.

For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50 %. Tillegget økes til 100 % for overtidsarbeid mellom kl. 20.00 og 06.00 og for overtidsarbeid på lørdager, søndag og helgedager og etter kl. 13.00 onsdag før skjærtorsdag, jul- og nyttårsaften.

Nr. 3

Ved etatsvise særavtaler kan det avtales at overtidsgodtgjørelse også kan gis til arbeidstakere som har arbeid av ledende art eller særlig selvstendig stilling dersom de regelmessig utfører pålagt og kontrollerbart overtidсарbeid.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG OG BISTILLINGSGODTGJØRELSER

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggs lønnstabellen (tabell B) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med 7,5 %.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

- A. Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1.0 % av lønnsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Merknad: Partene er enige om at justeringer i forslaget til nye hovedtariffavtaler og i andre avtaler i tidsrommet 1. mai 1986 - 31. desember 1986, anses som forskott slik at de grupper dette gjelder, bare kan påregne minimale justeringer pr. 1. januar 1987.

- B. Partene kan i tariffperioden forhandle om:

- a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)
- b) flytting av stilling/stillinger til høyere eller

lavere lønnstrinn (justering)

c) endring av lønnsplan (justering) eller overføring av stilling/stillinger fra en lønnsplan til en annen (normering)

d) spesiell avlønning

e) bruk av tilleggsregulativet

dersom det

1) i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer (i rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som har skjedd gradvis over lengre tidsrom) i de forhold som er lagt til grunn ved lønsplasseringen,

2) gjennomføres effektiviseringstiltak,

3) er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Til forhandlinger etter dette punkt avsettes 0,3 % av lønsmassen, beregnet på årsbasis.

MERKNAD:

Etater som har spesiell fullmakt for å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft avgjør selv om det er behov for å nytte fullmakten.

Dersom fullmakten nyttes er det gjenstand for forhandlinger med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

4) Forhandlingene føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departementet og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag, med følgende unntak:

Mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag føres forhandlinger

- f) om justering av gjennomgående lønnsplaner og/eller stillinger på disse lønnsplaner
- g) om justering av lønnsplaner og/eller stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere etater
- h) i forbindelse med vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft, (jfr. pkt. 3 foran).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avgjøre at forhandlinger som går inn under bokstav g og h kan føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

Dersom forhandlingene ikke kan komme igang innen 14 dager etter at kravet er kommet inn, slik tjenestetvistloven fastsetter, må utsettelse avtales mellom partene.

- 5) Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.
 - 6) Oppstår det tvist kan hver av de parter som har ført forhandlingene bringe saken inn for Statens lønnsutvalg i samsvar med tjenestetvistlovens regler.
- C. Det avsettes pr. 1. september 1986 0,5 % av virksomhetens/etatens lønnsmasse til forhandlinger om justeringer av etatsstillinger, normeringer, endringer i virksomhetenes/etatens særavtaler osv.

MERKNAD:

I disse forhandlinger kan ikke justeringskrav for gjennomgående stillinger (dvs. stillinger på lpl. i 90.000 serien) behandles.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet avgjør i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag hvor justeringskrav for stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere virksomheter/etater (største brukers prinsipp) skal behandles.

D. Nye lønnsplaner.

Det innføres to nye gjennomgående lønnsplaner (lønnsplaner i 90.000 serien), lønnsplan for rådgiver og lønnsplan for prosjektleder i lønnsstjiktet ltr. 27 - 36.

Partene kommer tilbake til utformingen og bruken mv. av de nye lønnsplaner i forbindelse med de justeringsforhandlinger som skal føres etter pkt. V.A.

Under disse forhandlinger vurderes også spørsmålet om innføring av lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder på lavere lønnsnivå.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK M.V.

A. Lønnsendringer.1. Lpl. 90.910

2384	Unge arbeidstakere	
	inntil 16 1/2 år	ltr. 2
	Mellom 16 1/2 og 17 år	ltr. 3
	Mellom 17 og 17 1/2 år	ltr. 5
	Mellom 17 1/2 og 18 år	ltr. 7

2. Lønnsstiger

I	Ltr.	A	O
	8	0	K
	11	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	12	-

II	Ltr.	A	O
	11	0	K
	12	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	8	-
	16	12	-

3. Lp1. 02.314

0150 Tollaspirant ltr. 8.

4. Fra 1. mai 1986 oppnås topplønn i stilling etter 16 års tjenesteansiennitet på følgende lønnsplaner:

Lp1. 05.100

2286 Kaptein
2287 Rittmester
2288 Kapteinløytnant

Lp1. 09.165

3108 Morsemålsinstruktør
1656 Lærer og faglærer uten opprykk
1657 Lærer og faglærer med opprykk
2545 Lærer uten opprykk ved
skoler for spesialundervisning
1662 Overlærer
1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk

Lp1. 09.200

1669 Instruktør

Lp1. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

Lp1. 17.567

1809 Tanntekniker

Lpl. 17.825

3397 Lysassistent

Andre endringer i lønnsplanene behandles i forbindelse med justeringsforhandlingene, jfr. pkt. V foran.

5. Lpl. 09.165 Undervisningsstillinger:

1656 Lærer og faglærer uten opprykk, 1657 Lærer og faglærer med opprykk og 2545 Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning slås sammen, og plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	16	-

1658 Lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning, plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
21	14	-

1663 Lektor plasseres slik:

Ltr.	A	O
20	0	K
21	4	A
22	6	-
23	10	-
24	12	-
25	14	-
27	16	-

6. Fra 1. juli 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnsstiger - opp ett lønnstrinn.

Samtidig endres hovedlønstabellens (Tabell As) oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,2 %.

7. Med virkning fra 1. september 1986 plasseres følgende stillinger slik:

Lp1. 08.200

	Ltr.	T
0616 Fengselsbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0617 Fengselsførstebetjent	21	
4061 Fengselsførstebetjent	22	

Lp1. 08.202

0628 Verksbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0629 Underverksmester	21	
4062 Underverksmester	22	

Lp1. 08.210

3285 Underbestyrer	19
3945 Underbestyrer	20
3500 Underbestyrer	20
4016 Underbestyrer	21
3195 Bestyrer	21
4065 Bestyrer	22

Ovennevnte stillingsplasseringer på lp1. 08.200, 08.202 og 08.210 inkluderer lønnstrinnsopprykket pr. 1. juli 1986.

Med virkning fra 1. mai 1986 foretas regulering av fengselstillegget etter mønster av reguleringen av polititillegget. Reguleringen foretas i forhandlinger mellom Justisdepartementet og de berørte tjenestemannsorganisasjoner tilsluttet hovedsammenslutningene.

B. Opplæring og utdanning

Partene er enige om å sette ned et partssammensatt utvalg som får i oppdrag:

1. Å vurdere behovet for faglig kompetanseoppbygging for statstilsatte og lærere.
2. Å vurdere behovet for opplæring i administrasjon og ledelse.
3. Å vurdere og komme med forslag til på hvilken måte evt. tiltak kan gjennomføres på f.eks. ved hel eller delvis lønnet permisjon, ved bruk av stipendier, ved kjøp av studieplasser m.v.

Utvalget bør legge fram sitt forslag innen 1. februar 1987. Det forhandles om innstillingen i tariffperioden.

C. Produktivitetsavtaler

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å utnytte ressursene på en måte som gir størst mulig effekt og gir best mulig service til publikum.

Partene vil derfor arbeide videre med utgangspunktet i rapporten fra den nedsatte arbeidsgruppe for å finne fram til hensiktsmessige former for produktivitetsavtaler. Det tas sikte på å sette i gang forsøksordninger innen 1. januar 1987.

D. Arbeidstiden

a. Nedsettelse av arbeidstid

1. Det gjennomføres nedsettelse i arbeidstiden fra 1.1.1987 i samsvar med de prinsipper som ligger til grunn for de arbeidstidsreduksjoner som er avtalt i privat sektor. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsreduksjonen avtales i den enkelte virksomhet.

Merknad:

Statens forhandlere fremholder at i etater hvor det arbeides etter turnusordninger vil arbeidsordningene bli gjennomgått, med sikte på at arbeidstakerne i størst mulig utstrekning skal gis vanlig spisepause etter arbeidsmiljølovens § 51, nr. 1, første og annet ledd, slik at det ikke blir nødvendig å benytte unntaksbestemmelse i tredje ledd om medregning av spisepausen i arbeidstiden.

2. På områder der arbeidstidsforkortelsen skaper særlige problemer, forutsettes det at arbeidstakerne som en overgangsordning skal ha inntil samme uketimetall som pr. 31.12.1986 når personalmessige forhold gjør det nødvendig.
3. For perioden fram til 30.4.1988 betales ordinær timelønn tillagt 50 % for arbeidstiden mellom 37.5 og 40 t, tilsvarende for skift og turnus.
4. For timelønte arbeidstakere som får nedsatt arbeidstiden

fra 40 timer til 37.5 timer økes timelønnen med 6.67 %
 fra 39 timer til 36.5 timer økes timelønnen med 6.85 %
 fra 38 timer til 35.5 timer økes timelønnen med 7.05 %
 fra 36 timer til 33.6 timer økes timelønnen med 7.15 %

5. Divisoren 1900 i fellesbestemmelsenes § 1 reduseres til 1850.
 6. Det foretas nødvendige tilpasninger av arbeidstidsnedsettelsen for deltidstilsatte.
 7. Akkordtariffer m.v. reguleres i samsvar med den reduserte arbeidstid.
 8. Andre lønnssetninger som er uttrykt i kroner og ører pr. time forhøyes på tilsvarende måte som bestemt i punkt 4, når det er på det rene at arbeidstakernes månedlige fortjeneste ellers ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden hvis satsene ikke ble regulert. Eksempelvis timepenger i NSB.
 9. Godtgjørelse, f.eks. etter B-regulativet for tidligere økt arbeidstid opp til 40 t. pr. uke vurderes i forbindelse med forhandlingene i de enkelte virksomheter.
- b. Opprettholdelse av produksjon, økt produktivitet og effektivisering av arbeidstiden
1. Det er et grunnleggende utgangspunkt for arbeidstidsnedsettelsen at produksjonen skal holdes oppe. Dette forutsetter at partene i den enkelte virksomhet bestreber seg på å øke produktiviteten og gjøre arbeidstiden så effektiv som mulig.
 2. Partene er enige om at arbeidstidsreduksjonen, i den utstrekning det er mulig, skal søkes gjennomført uten økt bemanning. For å oppnå dette, forutsetter partene at det på det enkelte arbeidssted blir foretatt en gjennomgang av arbeidsrutiner m.v. med sikte på en effektiv og rasjonell utnyttelse av arbeidstiden.

For turnuspersonalet (skiftpersonalet) skjer tilpasningen i den enkelte virksomhet ved nødvendig omlegging av tjenestelister og eventuell omdisponering av

personalet, slik at arbeidstidsforkortningen også for disse kan oppnås uten bruk av flere tilsatte.

Lengden på ulike skift vurderes med sikte på å gjøre det enklere å sette inn arbeidskraft når arbeidspresset er størst.

Kompensasjon for forskyvning av opprinnelig oppsatt arbeidstid for skift- og turnuspersonale vurderes med sikte på forenkling og kostnadsreduksjon.

3. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsnedsettelsen skjer i forhandlinger om arbeidstidsreglement i de enkelte virksomheter.

c. Utvikling av organisasjon og administrasjon

1. Arbeidet med organisasjons- og administrasjonsutvikling vil bli intensivert, bl.a. ved økt vekt på opplæring, styring mot konkrete mål og resultater og bruk av ny teknologi. Dette gjelder både planlegging av arbeidsoppgaver, arbeidstidsordninger og lederopplæring.
2. Det gis faglig støtte til økt delegering av økonomiansvar til institusjoner og utvikling av avdelingsvise budsjetter.
3. Staten vil sette ned et sentralt partssammensatt utvalg som i god tid foran neste tariffoppgjør skal vurdere endringer i avtaleverket som kan bidra til organisasjonsutvikling, bedre ressursutnyttelse og høynet kvalitet på de tjenester som produseres.

d. Rekrutteringstiltak

For å lette tilpasninger til ny arbeidstid, tar myndighetene sikte på å øke utdanningskapasiteten slik at

rekrutteringen, særlig av sykepleiere og hjelpepleiere, bedres.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Det settes ned et partssammensatt utvalg med følgende mandat:

1. Å vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon basert på et årsverk og sett hen til at den generelle arbeidstid i arbeidslivet ellers fra 1. januar 1987 vil bli 37.5 timer pr. uke. Herunder skal utvalget vurdere en ny organisering av arbeidsåret. I denne sammenheng skal utvalget bl.a. vurdere organisering av tid til ulike oppgaver og funksjoner, bl.a. tid til samarbeid.
2. Å vurdere hvilke lønsmessige konsekvenser en ny organisering av arbeidsåret bør få.

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske Kommuners Sentralforbund.

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. mai 1987, og det skal deretter forhandles om innstillingen.

VII. SÆRREGULATIVENE

Særregulativene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

VIII. AKKORDARBEID

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatsvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisasjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

IX. BOLIGFRADRAG, KOSTFRADRAGSSATSER OG BRENSELFRADRAGSSATSER

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2.avtaleår. Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselsfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår.

X. PENSJONSFORHOLD

- a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse.

- b) Pensjonene omregnes i samsvar med de prinsipper Stortinget fastsetter for pensjonsregulering.

Protokolltilførsel:

Partene er innforstått med at det ikke kan kreves morarenter for forsinkelser ut over første ordinære lønningssdag, dersom forsinkelsen skyldes selve forhandlingene eller nødvendige endringer eller tekniske tilpasninger i beregnings- og utbetalingssystemet som har direkte sammenheng med forhandlingene.

Ikrafttreden

Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra

- a) 6. juni 1986 for medlemmer av Akademikernes Fellesorganisasjon
- b) 10. juni 1986 for medlemmer av Norsk Lærerlag
- c) 1. mai 1986 for de tjenestemenn i de to organisasjoner som omfattes av tjenestetvistlovens § 26 a.

Staten v/ Forbruker- og administrasjonsdepartementet har i det vesentlige anført:

1. INNLEDNING

1.1. Oppsigelse av gjeldende hovedtariffavtaler

I henhold til § 12, 2.ledd i lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958, sa Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, Akademikernes Fellesorganisasjon, Statstjenestemannskartellet og Norsk Lærerlag opp hovedtariffavtalene for sine medlemmer henholdsvis 23., 24., 27. og 30. januar 1986.

1.2. Forhandlingene

Forhandlingene mellom tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag og staten ble innledet 20. mars 1986 med at organisasjonene la fram og begrunnet sine krav. I samme forhandlingsmøte la staten fram forslag til nye bestemmelser i hovedtariffavtalene.

Forhandlingene fortsatte i tidsrommet 4. - 22. april 1986. Det ble ikke oppnådd enighet mellom partene, og i forhandlingsmøte 22. april 1986 ble det konstatert brudd. Riksmeklingsmannen ble samme dag varslet om bruddet i forhandlingene.

1.3. Meklingen

Meklingen mellom partene ble påbegynt 23. april 1986. Den 14. mai 1986 ble det i samsvar med § 17 i lov om offentlige tjenestetvister (lov av 18. juli 1958) satt fram krav om at meklingen skulle avsluttes. Riksmeklingsmannen framsette 22. mai 1986 forslag til nye hovedtariffavtaler. Forslaget og riksmeklingsmannens møtebok er tatt inn i St.prp. nr. 109 (1985 - 1986).

Riksmeklingsmannens forslag ble framsatt til Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat som meddelte at de ville sende ut forslaget med anbefaling.

Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag fant ikke å kunne anbefale meklingsforslaget eller å sende forslaget ut til avstemning uten anbefaling.

1.4. Lov om lønnsnemnd

Kommunalministeren innkalte Akademikernes Fellesorganisasjon, Norsk Lærerlag og staten til møte 22. mai 1986 kl. 0900. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. På møtet ble det klart at det ikke var grunnlag for fortsatt mekling.

Fra 22. mai 1986 tok Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag en del av sine medlemmer ut i streik. Streiken ble senere utvidet og etter varsel om ytterligere opptrapping av streiken innkalte kommunalministeren partene til et nytt møte den 5. juni 1986 kl. 1500. Statsråden opplyste at Regjeringen på bakgrunn av den varslede opptrapping av punktstreiken fant det nødvendig å foreslå tvungen lønnsnemndsbehandling av tvisten. Kommunalministeren henstilte til arbeidstakerorganisasjonene om å avstå fra den varslede opptrapping av streiken og avblåse den pågående streiken.

Etter oppfordringen fra statsråden erklærte Akademikernes Fellesorganisasjon at organisasjonen avblåste streiken med øyeblikkelig virkning. Norsk Lærerlag meddelte først at medlemmene ville gjenoppta arbeidet mandag 9. juni 1986. Fredag 6. juni 1986 varslet imidlertid organisasjonen at dens medlemmer ville gjenoppta arbeidet samme dag kl. 2400. Organisasjonenes medlemmer, mulig med unntak av et fåtall førskolelærere, tok imidlertid ikke opp arbeidet i skolen før tirsdag 10. juni 1986. Dette skyldes at Norsk Lærerlag

mandag 9. juni 1986 gjennomførte det de kalte en "politisk streik" i protest mot Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd.

Staten mener aksjonen ikke kan regnes som en lovlig politisk aksjon. Det går fram av flere dommer i Arbeidsretten at en politisk demonstrasjonsstreik - for å være lovlig - må være uavhengig av et konkret vedtak om tvungen lønnsnemnd som angår aksjonens deltakere, jfr. Arbeidsrettens Dommer (ARD) 1960 side 1, ARD 1966 side 62, ARD 1970 side 65 og ARD 1975 side 12.

Etter statens mening er det mer nærliggende å betrakte aksjonen som en fortsettelse og utvidelse av tariffstreiken, idet organisasjonenes medlemmer ikke gikk tilbake til arbeidet før tirsdag 10. juni. En slik utvidelse skal imidlertid etter avtale varsles 4 dager i forveien. Det ble ikke gjort og aksjonen var derfor etter statens mening tariffstridig.

Lov om lønnsnemndsbehandling for de to organisasjoner ble vedtatt i Odelstinget den 9. juni 1986 og i Lagtinget den 12. juni 1986.

1.5. Tvister for embetsmenn og andre som ikke har streikerett

Organisasjonene har en del medlemmer som ikke har streikerett. Dette gjelder embetsmenn, militære tjenestemenn, tjenestemenn ved politiet og andre tjenestemenn med politimyndighet.

I lov om offentlige tjenestetvister av 18. juli 1958 er det i § 26 a fastsatt at når det har vært foretatt mekling i en tvist som gjelder tjenestemenn som ikke har adgang til å gå til arbeidsnedleggelse, skal Rikslønnsnemnda avgjøre tvisten med bindende virkning for partene når meklingen ikke har ført fram.

For de øvrige medlemmer av Akademikernes Fellesorganisa-

sjon og Norsk Lærerlag er det som nevnt ved særskilt lov bestemt at tvistene skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Selv om Rikslønnsnemndas kompetanse i saken bygger på to forskjellige lovbestemmelser, går Forbruker- og administrasjonsdepartementet ut fra at Rikslønnsnemnda vil behandle tvisten under ett.

1.6. Partenes behandling av meklingsforslaget

Svarfrist for riksmeklingsmannens forslag til nye hovedtariffavtaler for perioden 1986 - 1988 var satt til 20. juni 1986.

1.6.1. Stortinget samtykket for arbeidsgivers del med vedtak den 20. juni 1986 i at det med virkning fra 1. mai 1986 ble foretatt regulering av lønningene m.v. for de offentlige tjenestemenn som er medlemmer av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat i samsvar med meklingsforslaget av 22. mai 1986, jf. St.prp. nr. 109 (1985 - 1986) og Innst. S. nr. 262 (1985 - 1986).

1.6.2. Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat hadde som nevnt ovenfor anbefalt meklingsforslaget. De to organisasjoner hadde imidlertid tatt forbehold om å oppta nye forhandlinger dersom andre organisasjoner fikk bedre vilkår enn det riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986 innebar.

Ved svarfristens utløp hevdet de to hovedsammenslutninger at protokoll av 16. juni 1986 mellom Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag hadde en større økonomisk ramme enn meklingsforslaget av 22. mai 1986. Dette ble også konstatert av en arbeidsgruppe sammensatt av representanter fra de berørte organisasjoner og Forbruker- og administrasjonsdepartementet. Rammen for riksmeklingsmannens forslag var beregnet til 8,35 % på årsbasis. Dersom rammeberegningen skulle overføres direkte,

ville det tilsvarende tall for oppgjøret i justissektoren være 9,62 %.

Statens representanter vil hevde at ved vurderingen av rammen av oppgjøret mellom Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landslag må tas hensyn til at partene også hadde forskuttert de avtalte justeringsoppgjør pr. 1. september 1986 og 1. januar 1987. Det må også tas hensyn til at det avsatte beløp til selektive tiltak på 0,3 % av årslønnsmassen ikke vil bli aktuelt å bruke innen politi/lensmannsetaten. Staten er imidlertid innforstått med at det var grunnlag for nye forhandlinger med Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat før disse organisasjoner avga endelig svar overfor Riksmeklingsmannen.

Slike forhandlinger ble ført i dagene 20. - 25. juni 1986. Av forhandlingsresultatet kan nevnes at partene ble enige om å endre bestemmelsen om justeringsforhandlinger på fritt grunnlag pr. 1. januar 1987 til bestemmelse om at forhandlingene skal føres innenfor en økonomisk ramme på 1.0 % av lønnsmassen beregnet på årsbasis. Det fremgår også av protokollen fra forhandlingene at Regjeringen avga en uttalelse om at den ser hovedsammenslutningene som helt sentrale og viktige i det statlige lønnsoppgjør. Regjeringen vil derfor gjennomgå forhandlingsordningen i staten og i denne sammenheng påskynde arbeide med revisjon av tjenestetvistloven med sikte på å fremme forslag som sikrer hovedsammenslutningenes posisjon.

Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag ønsket å delta i de forhandlinger som fant sted 20. - 25. juni 1986. Dette ønsket ble avvist av staten ettersom forhandlingene skjedde på grunnlag av et forbehold til det meklingsforslag de to organisasjoner tidligere hadde avvist.

2. ORGANISASJONENES KRAV

Nedenfor gjengis og omtales de krav de tre hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag satte fram i forbindelse med årets oppgjør. I pkt. 2.1. gis en summarisk oversikt over organisasjonenes krav. Oversikten er satt opp slik at en lett skal kunne se hvilke krav som er satt fram på det enkelte punkt. Kravene er gjengitt i stikkordsform. I punkt 2.2. omtales de fremsatte krav noe nærmere.

2.1. Hovedtrekk i kravene ved tariffrevisjonen pr. 1.5.1986

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
LØNNS- TABELL A	% + krone- tillegg	6% på alle trinn + harmo- nisering av trinnavstand	Likt %-tillegg på samtlige lønnstrinn	% + krone- tillegg
LØNNS- TABELL B	Gj.sn. av A	Vesentlig	Gj.sn. av A	Gj. sn. av A
LØNNSUTVIKL.- GARANTI	1.1.87 1.1.88	(Forbehold)	Forbehold	1.1.87 1.1.88
JUSTERING/ NORMERING	1.5.86 1.9.86 1.5.87	Høst 86 - 5% Høst 87	1.10.86 - 2% 1.5.87	1.5.86 1.9.86 1.5.87
LØNNSMESSIGE TILTAK	1 ltr. opp for alle 1.9.86 Ingen stiger lengre enn 16 år 1.5.86 Regu- lering av laveste stiger 1.5.86.	Dir.plass i ltr. 24-39 opp 2 ltr. pr. 1.5.86. Heve beg. lønn. Endre topp- lønn og oppr.takt. Tiltak for langtidsut- dannete.	Nivåheving 1.5.86 tilsv. 1 ltr. for alle. Lavtlønte: Automatisk norm. opprykk. B-til- legg for arb- ledere.	Standardstiger for under- visningsstil- linger. Adm. stillinger i skolev. heves 1 ltr. 1.5.86. Alle i staten/ skoleverket heves 1 ltr. 1.9.86.
PKT. V8	Ny tekst: -lokalt preg -produkt- ivitet	Ny tekst: -lokale forh. -produktivi- tet	Ny tekst: Avklaring av forhand. parter og - rammer.	Ny tekst: -lokalt preg -produktivi- tet

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
ARBEIDSTID	37,5 t/u for alle	Ingen endr. (forbehold)	37,5 t/u for alle 1.5.86.	37,5 t/u for alle.
PENSJON	Pensj. gr. lag: Toppl. i laveste lønnstige Beregn.gr. lag økes 2 trinn (pen- sj. før 1.10.81) og 1. ltr. 1.10.81- 1.8.84. Partsam- menarb. gr. vurd. ytterl. til- tak	Drøfte etter- lattepensjon. Pensj.gr.lag oppjusteres 2 ltr. 1.5.86. Fjerne "knekke" ved ltr. 27 og ltr. 37.	Pensj.gr.lag heves 2 ltr. (pensj. pr. 30.9.81) og 1 ltr. (pensj. 1.10.81 - 30.4.86)	Pensj.gr.lag: Toppl. i lav- este lønns- stige. Gjelde deltids til- satte. Beregn.gr.lag økes 2 trinn (pensj. før 1.10.81) og 1 ltr. 1.10.81- 1.10.84. Partssammen- arb.gr.vurd. ytterl.tiltak
SÆRREGULATIVER SÆRAVTALER	Satser regu- leres som vanlig. Ellers fritt gr. lag. Også nye særav- taler.	Opprettelser og revisjon- er forhand- les på fritt grunnlag.	Gj.sn. av tabell A	Satser regu- leres som vanlig. El- lers fritt gr.lag. Også nye særav- taler.
BOLIGLÅN	Partssam- mensatt utvalg.		Utvides 1.5.87.	Partssam- mensatt utvalg.
PENSJONSALDER/ SÆRALDERS- GRENSER	Viser til arb.tid.- utv. Spm. kreves løst i perioden.	Ingen krav (forbehold).	Fleksibel pen- sj.alder fra 62 år i peri- oden.	Særaldersgr. 65 år for ped.pers. i perioden. - Arbt.utv.
UTDANNINGS- PERMISJON/ DIVERSE	Forslag i perioden.	Avtaler om rett til faglig ajour- føring og lederutvikl. Morarente.	Utvalg vurdere utv. og alt. ferie. Eget pkt. i HTA om produktivitet.	Forslag i perioden. Redusert arb- byrde for eldre lærere.
FRITTSTÅENDE ORGANISA- SJONER	Ikke bedre avtaler enn HTA.		Ikke bedre av- taler enn HTA.	Ikke bedre avtaler enn HTA.

	KARTELLET	AF	YS-S	NL
=====				
ENDRINGER I FELLES- BESTEMMELSENE		Utvalg se på tilpassing for deltids- tilsatte.	Kronebeløp som tabell A.	
-Utbet. lønn § 4				
-Etterlønn § 5 (3 x 5)		§ 5 (5 x G)		§ 5 (3 x G)
-Stedfor- treder godt- gjørelse § 6				§ 6
-Fødselsperm. § 10 (30 uker)		§ 10 (26 uker)	§ 10 (26 uker)	§ 10 (32 uker)
-Arbeidstid § 15				§ 15
-Overtids- arbeid § 16		§ 16 (gjelde led- ere/selvst. still. + utlandet)		
-Natt/sønd. arb. § 18		§ 18	§ 18	
-Arb.tid reise		§ 21 (utlandet)	§ 21	

2.2. Kort omtale av kravene

På to vesentlige punkt spriker kravene fra organisasjonene. Det gjelder for det første hvilke arbeidstakere som skal prioriteres ved oppgjøret - og for det andre hvordan den avtalte rammen for oppgjøret skulle brukes.

Statstjenestemannskartellet og Norsk Lærerlag prioriterte ved utformingen av A-tabellen de lavere og midlere lønte. Den samme prioritering kom også fram ved kravet om endring av lønnsstiger for de lavere stillinger i avtaleområdet. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat krevde også særlige tiltak for de lavest lønte. Men i motsetning til de to foregående organisasjoner, krevde Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat ett prosentuellt likt tillegg på A-tabellen. Akademikernes Fellesorganisasjon hadde krav som i første rekke tok hensyn til stillingene i det øvre og midlere sjikt. Denne organisasjonen krevde ett

likt prosentueelt tillegg på alle trinn på A-tabellen. Dessuten ønsket man å øke avstanden mellom trinnene for den øverste delen av A-tabellen. Endelig krevde denne organisasjon to lønnstrinns heving av direkte plasserte stillinger fra lønnstrinn 24 og over, samt en rekke andre justeringer. Norsk Lærerlag krevde justeringer for storparten av sine medlemmer i skoleverket.

Det var imidlertid ikke de ulike prioriteringer som i første rekke skapte vansker under forhandlingene, men derimot den ulike måten organisasjonene ønsket å ta ut lønnsveksten på.

Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat ønsket en hovedtariffavtale med flest mulig generelle tiltak som kom store arbeidstakergrupper til gode. Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag prioriterte høyest under hele forhandlingsrunden særlige lønnstiltak som bare ville komme et mindre antall arbeidstakere til gode. Staten erklærte tidlig under forhandlingene at hovedtariffavtaler bare bør inneholde generelle lønns- og arbeidsvilkår slik tjenestetvistlovens § 11 tilsier. Vurderingen av den enkelte stillings lønsplassering bør avgjøres ved justerings- og normeringsforhandlinger i tariffperioden. Gjennom forslag til avtalebestemmelser på punktene V A og V B ga staten også rom for omfattende lønnsendringer i den nye tariffperioden.

3. DEN ØKONOMISKE SITUASJON

3.1 Utviklingen fram til inntektsoppgjørene 1986

Gjennom 1985 ble den økonomiske utviklingen vesentlig annerledes enn det som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet for 1985. Veksten i den innenlandske etterspørsel ble i 1985 klart sterkere enn forutsatt, og vi fikk den største veksten i privat konsum som er registrert etter den annen verdenskrig; over 8 % målt i volum. Videre økte sivilt offentlig konsum med 3 %, og bruttoinvesteringer i

fast kapital utenom oljevirkksomhet, sjøfart og oljeboring vokste med 4,1 %. Den meget sterke innenlandske etterspørselveksten bidro til at sysselsettingen økte med hele 2,7 % målt i årsverk. Produktivitetsveksten var imidlertid relativt lav.

Tiltakende press i store deler av økonomien førte til sterk lønnsglidning og klart sterkere kostnadsvekst enn forutsatt. Til tross for devaluering (kursjustering) av den norske krone i 1984 ble konkurranseevnen klart svekket i fjor.

Dette førte til meget sterk importvekst. Underskuddet på poster på driftsbalansen som knytter seg til fastlands-Norges transaksjoner med utlandet ble på nesten 66 milliarder kroner, eller mer enn 15 milliarder kroner høyere enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet.

Denne utviklingen må sees i sammenheng med at den økonomiske politikken i 1985 ble vesentlig mer ekspansiv enn forutsatt. Det ble gitt betydelige tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet i løpet av året, samtidig som den innenlandske kreditttilførsel økte sterkt.

Det ble ikke foretatt noen innstramning i den økonomiske politikken som ble lagt fram i nasjonalbudsjettet for 1986, og den sterke kredittekspansjonen fortsatte utover høsten 1985. Den tradisjonelle import av varer lå i 1. kvartal i år nær 44 % høyere målt i volum enn i 1. kvartal 1983. I samme tre-årsperioden hadde vår tradisjonelle eksport av varer bare økt med 5,7 % i volum. I St.prp. nr. 59 for 1985-86 - om tilstramning av den økonomiske politikken - ble underskuddet på fastlands-Norges driftsbalanse overfor utlandet under forutsetning om uendret økonomisk politikk, anslått til 80 milliarder kroner i 1986 og 85 milliarder kroner i 1987. I så fall ville det være omtrent en fordobling fra 1983. Dette illustrerer de store ubalanser som hadde utviklet seg i vår innenlandske økonomi og i vår utenriksøkonomi før det er tatt hensyn til de endrede forutsetninger om utviklingen i inntektene

fra petroleumssektoren.

Norsk økonomi er i stor grad avhengig av de usikre inntektene fra oljevirkksomheten, og vi har også vent oss til stadig økende inntekter fra denne sektoren.

Siden slutten av februar 1985 har kursen på amerikanske dollar falt sterkt og fra utgangen av november har prisen på råolje målt i dollar falt kraftig. Det har gjort at prisen på råolje har falt kraftigere målt i norske kroner enn målt i amerikanske dollar. Fra toppnivået på omlag 280 kroner pr. fat for vel ett år siden falt spotprisene med over 2/3 til 80 kroner på det laveste midt i april 1986.

I St.prp. nr. 59 (1985-86) - som den daværende regjering la fram i mars i år heter det (side 10):

"Om en legger til grunn en råoljepris på omlag 100 kroner pr. fat i 1986 kan underskuddet på den samlede driftsbalanse overfor utlandet anslås til omlag 30 milliarder kroner i 1986. Med en forutsetning om en oljepris på omlag 100 kroner pr. fat også i 1987, kan underskuddet i dette året komme opp i nesten 45 milliarder kroner."

Tidlig i 1986 ble det lagt fram en omfattende pakke med endringer i de kredittpolitiske virkemidler. Tiltakene bidro til en demping av den registrerte veksten i pengemengden og kreditttilførsel i forhold til 1985.

Stortinget vedtok 30. april å øke avgiftene med 105 millioner kroner og redusere utgiftene på statsbudsjettet med 728 millioner kroner.

3.2 Regjeringens opplegg for 1986

Allerede høsten 1985 var det et press mot den norske krone. Dette presset økte sterkt i forbindelse med regjeringsskiftet 9. mai 1986. De kortsiktige rentene var satt opp til 50 %, og det var et stort behov for å legge om den økonomiske politikken som har vært ført de senere år. Uten

særskilte tiltak kunne vår konkurranseevne lett bli svekket med ca. 10 % fra 1985 til 1987.

Regjeringen fant det derfor nødvendig å devaluere den norske krone 11. mai.

Men dette var alene ikke tilstrekkelig for å rette opp ubalansen i norsk økonomi. Det var også nødvendig med ytterligere tilstrammingstiltak i finans- og kredittpolitikken.

Sammen med devalueringen kan tilstrammingstiltakene bidra vesentlig til å dempe veksten i privat konsum og styrke driftsbalansen overfor utlandet.

Ved utformingen av tiltakene er det tatt sikte på å bidra til en mer rettferdig fordeling av inntektene i samfunnet. Dette er et viktig mål i seg selv og det er en forutsetning for den samfunnssolidaritet alle grupper må vise. Men selv med disse tiltakene kan underskuddene i vår utenriksøkonomi i år og de nærmeste årene bli betydelige. Det er derfor behov for en ytterligere tilstramming av den økonomiske politikken neste år.

Tiltakene vil også påvirke prisutviklingen. I Revidert nasjonalbudsjett 1986 er det lagt til grunn at konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 kan bli mellom 6,5 og 7 % når virkningen av devalueringen er medregnet. Det understrekes imidlertid at usikkerheten i prisanslaget er større i 1986 enn den normalt pleier å være på denne tid av året. Særlig skyldes dette usikkerhet knyttet til prisutviklingen på råolje og ulike oljeprodukter, prisvirkningene av devalueringen og kostnadsutviklingen som følge av inntektsoppgjørene.

Fra enkelte hold er det gitt anslag på høyere prisstigning. Det synes likevel ikke å være grunn til å gå fra anslaget i det reviderte nasjonalbudsjettet.

3.3 Utsiktene for 1987

Lønnsveksten gjennom 1986 ser ut til å bli betydelig for mange grupper. Både i offentlig og i privat sektor vil det bli et stort overheng i lønningene til neste år. Allerede ved årsskiftet vil en i privat sektor komme opp på et lønnsnivå som innebærer en høyere lønnsvekst fra 1986 til 1987 enn anslag for lønnsutviklingen hos våre handelspartnere. Skal det unngås at fordelene ved devalueringen skal bli spist opp av høy lønnsvekst, stiller dette store krav til inntektsoppgjørene neste år. Det store overhenget i offentlig sektor skaper også problemer for de offentlige budsjetter og dermed for finanspolitikken i årene framover.

Et viktig forhold er at pris- og kostnadsveksten i de land vi konkurrerer med vil være lav og fortsatt avtakende. Det regnes således med en økning i lønn pr. produsert enhet hos våre handelspartnere på 1 3/4 % i 1987 og en økning i konsumprisene på 2 %.

De tiltak som allerede er gjennomført vil bidra til å lette presset i den innenlandske økonomien. En venter en avtakende vekst i det private konsum gjennom 1986 og inn i 1987 når veksten i kjøpekraften dempes og de kredittpolitiske tiltak får ytterligere gjennomslag. Også veksten i investeringene i flere mer skjermede tjenesteytende næringer vil kunne dempes. En må videre kunne regne med at reduserte leveranser til oljevirkksomheten vil dempe presset i norsk økonomi gjennom neste år. Samlet vil dette bidra til dempet vekst i tradisjonell import.

Devalueringen av den norske kronen bedrer konkurranseevnen i norsk industri. Fortsatt vekst hos våre handelspartnere burde også gi grunnlag for en bedre utvikling i norsk tradisjonell eksport neste år enn i år.

Det vil bli en hovedoppgave for den økonomiske politikken i 1987 å få dempet pris- og kostnadsveksten bl.a. for å bidra til en høy aktivitet og sysselsetting i konkurranse-

utsatt virksomhet. Det vil være et mål gjennom 1987 å bringe pris- og kostnadsveksten et vesentlig skritt ned mot utviklingen hos våre handelspartnere. Et annet hovedmål er å få realisert en klar forbedring i utenriksøkonomien og statens finanser gjennom 1987. For å oppnå en slik utvikling må en strammere etterspørselsregulering suppleres med inntektspolitiske og nærings- og strukturpolitiske tiltak. Det er nå for tidlig å si hvor sterk innstramning som vil bli nødvendig å gjennomføre neste år.

4. LØNNSUTVIKLINGEN FOR SISTE TARIFFPERIODE

Statens personaldirektorat utarbeider lønns- og sysselsettingsstatistikk for statsforvaltningen og skoleverket en gang årlig - pr. 1. oktober. Statistikkene danner grunnlag for Norges offisielle statistikk (NOS) som utarbeides av Statistisk Sentralbyrå, og legges til grunn for beregning av lønnsvekst, lønnsglidning, lønnsoverheng m.v. for de statstilsatte og tilsatte i skoleverket. Alle statistiske data er tilgjengelige for partene i tariffoppgjøret - og det er således ingen uoverensstemmelser mellom staten og organisasjonene om innholdet i det statistiske materialet.

I likhet med tidligere, ble det under årets tariffforhandlinger i staten nedsatt et partssammensatt utvalg for å vurdere og tilrettelegge det statistiske grunnlagsmaterialet. Utvalgets rapport av 4. april 1986 belyser de fleste interessante sider ved lønnsutviklingen m.v. De metoder som er nyttet for beregning av lønnsvekst, glidning, overheng og endring i disponibel realinntekt er de samme som i tidligere rapporter. I samsvar med utviklingen i konsumprisindeksen er den faktiske prisstigning på 5,7 fra 1984 til 1985 lagt til grunn.

4.1. Lønnsutviklingen i staten og skoleverket

Årslønnsveksten for de statstilsatte fra 1984 til 1985 var på 7,0 %, mens den for tilsatte i skoleverket var 6,9 % -

beregnet pr. årsverk. (Jfr. statistikkrapportens pkt. 3.1.1 og 3.2.1.)

Lønnsoverhenget til 1986 er for begge grupper beregnet til 1,9 %.

Utviklingen i den disponible realinntekt har vært positiv for hele tariffperioden, dvs. 1983-1984 og 1984-1985. Dette gjelder alle inntektsnivåer, uansett familietype. Dette forhold går også fram av de tabeller som Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene ajourfører årlig, og som er gjengitt i statistikkrapportens pkt. 3.6. For fullstendighetens skyld bør det nevnes at selv om veksten i disponibel realinntekt har vært klart positiv for de statstilsatte i tariffperioden, blir det påpekt av utvalget at veksten har vært svakere enn for industriarbeidere og funksjonærer i privat virksomhet i perioden 1983-85. Imidlertid må det understrekes at utvalget selv oppfordrer til varsomhet ved sammenligninger mellom ulike grupper arbeidstakere.

4.2. Lønnsutviklingen for andre grupper

Mens årslønnsveksten for de statstilsatte fra 1984 til 1985 ble beregnet til 7,0 %, viser beregninger som Det tekniske beregningsutvalg har foretatt stor variasjon mellom de øvrige grupper. Det vises her til pkt. 7.2. i statistikkrapporten, og de kommentarer som er gitt i NOU 1986:14 Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1986.

I den kommunale sektor har statistikken vært under omlegging det siste år, men lønnsveksten blir av Norske Kommuners Sentralforbund anslått til ca. 7 %. Imidlertid er lønnsoverhenget inn i 1986 beregnet til 2,1 % for kommunal sektor, tilsvarende 1,9 % i staten.

5. DEN ØKONOMISKE RAMMEN FOR OPPGJØRET

5.1. Grunnleggende forutsetninger

I Nasjonalbudsjettet for 1986 og Langtidsprogrammet 1986-89 har Regjeringen trukket opp mål og retningslinjer for den økonomiske politikken. De sentrale mål er å sikre arbeid for alle og å trygge og videreutvikle velferdssamfunnet. I Revidert nasjonalbudsjett 1986 er hovedtrekkene i den økonomiske utvikling fram til midten av mai 1986 beskrevet og vurdert, jfr. kapittel 3.

Presstendensene i norsk økonomi er blitt kraftig forsterket under innledningen og gjennomføringen av årets tariffoppgjør. En hovedoppgave for den økonomiske politikken er bl.a. å dempe pris- og kostnadsveksten.

Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene har i sin siste rapport anslått konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 til 5,5 - 6 % med utgangspunkt i en antakelse om 8 % lønnsvekst. Når en innarbeider den ekstra prisveksten som følger av devalueringen - anslått til om lag 1 prosent som et gjennomsnitt fra 1985 til 1986 - er det i Revidert nasjonalbudsjett lagt til grunn at konsumprisstigningen fra 1985 til 1986 kan bli på mellom 6,5 % og 7 %. Det må imidlertid understrekes at usikkerheten i prisanslaget er større i 1986 enn det normalt pleier å være på dette tidspunkt av året, noe som skyldes usikkerheten knyttet til prisutviklingen på råolje m.v., prisvirkningen av devalueringen og kostnadsutviklingen som følge av inntektsoppgjørene.

5.2. Økonomisk ramme

Regjeringen la stor vekt på å komme fram til en løsning av statsoppgjøret uten konflikter. Med dette utgangspunkt fant en å ville akseptere en ramme på 8,35 %. Det måtte i denne forbindelse tas hensyn til at et mønster for lønnsoppgjørene i år i stor grad var lagt gjennom forbundsvise

tariffoppgjør i LO/N.A.F.-området. Regjeringen har således tatt hensyn til Rikslønnsnemndas kjennelse fra 1984 hvor de nøytrale medlemmer presiserte at "de statstilsatte lønnsmessig i hovedsak må bli å vurdere på linje med og etter de samme kriterier som andre lønnstakergrupper - både i forhold til de generelle økonomiske hensyn og spesielle lønnsmessige hensyn som bør tas i betraktning".

Den realøkonomiske situasjon har endret seg betraktelig under gjennomføringen av inntektsoppgjørene våren 1986, men en eventuell avkortning av den økonomiske ramme i offentlig sektor ville naturlig bli oppfattet som en urimelig forskjellsbehandling i forhold til andre arbeidstakergrupper i samfunnet.

Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, som organiserer godt over halvparten av de statstilsatte har godtatt oppgjøret med en ramme på 8,35 %. De tok imidlertid forbehold om nye forhandlinger dersom andre organisasjoner oppnådde bedre vilkår. Jfr. pkt. 1.6.2. foran.

Det er grunn til å tro at statsoppgjøret også har vært retningsgivende for enkelte lønnsoppgjør i privat sektor, herunder halv-offentlige virksomheter. Videre må statsoppgjøret antas å ha betydning for lokale forhandlinger i private bedrifter.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet går på denne bakgrunn ut fra at Rikslønnsnemnda ikke fastsetter noen høyere ramme for oppgjøret for de to organisasjoner som er til behandling.

5.3. Disponering av den økonomiske ramme

I utgangspunktet er det enighet mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene/ Norsk Lærerlag om at lønnsoverhenget fra 1985 til 1986 er på 1,9 %. I tillegg er lønnsglidningen anslått å bidra til

å heve gjennomsnittslønnen i 1986 med 0,3 %. Dette er de bundne komponenter i årsrammen for tariffoppgjøret 1986.

Det meklingsforslaget som er anbefalt av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, jfr. St.prp. nr. 109 (1985-86), har således flg. komponenter i årsrammen:

Overheng 1986	1,90 %
Lønnsglidning	0,30 %
1.5. Generelt tillegg	3,23 %
1.5. Lønnsmessige tiltak/ stigeendringer	0,35 %
Selektive tiltak	0,30 %
1.7. Ett lønnstrinn opprykk	2,10 %
1.9. Lokale forhandlinger	<u>0,17 %</u>
Årsramme totalt	<u>8,35 %</u>

I meklingsforslaget mener staten å ha tatt tilbørlig hensyn til de krav som organisasjonene har fremmet under oppgjøret. En mener å ha foretatt en ansvarlig helhetsvurdering av arbeidsmarked, lønns- og kostnadsutvikling og sosiale hensyn. Dessuten har en forsøkt å utforme enkelte tariffmessige bestemmelser som gir en viss fleksibilitet og mulighet til å gjennomføre justeringer i tariffperioden. Dette gjelder så vel de sentrale som lokale forhandlinger som er avtalt ført i tariffperioden, samt forhandlinger om bruken av de selektive tiltak som tar sikte på å rekruttere og beholde spesielle typer arbeidskraft.

De krav som organisasjonene fremmet ved dette oppgjøret var betydelige - og svært sprikende hva angår profil og innhold. For staten som arbeidsgiver har det vært en vanskelig oppgave å tilnærme seg "en optimal løsning" som tilgodeser organisasjonenes samlede krav. Hovedelementene i meklingsforslaget er derfor basert på de generelle tillegg pr. 1. mai og nivåhevingen ett lønnstrinn pr. 1. juli i år. Justeringskravene fra Akademikernes Fellesorganisasjon

og Norsk Lærerlag måtte avvises og henvises til de frie justeringsforhandlinger, dog ble visse prinsipale krav om stigeendringer innfridd. Under rammekomponenten "lønnsmessige tiltak" inngår således minstelønnsgaranti på begynnerlønnsnivå, minimumslønn etter 4 års tjenesteansiennitet - og dessuten nedkorting av alle opprykksstiger til maksimum 16 år, noe som i størst utstrekning tilgodeser de pedagogiske stillinger i skoleverket. Beregninger som staten har foretatt viser at årsrammen for de pedagogiske stillinger i skoleverket - beregnet av egen lønnsmasse - er på 9,5 %. Og dette er en felles kostnad som alle må bære.

Avsetningen på 0,3 % av årsrammen til selektive tiltak er ment til å løse de akutte problemer som statlige arbeidsgivere måtte ha med å beholde eller rekruttere personale i de mest konkurranseutsatte områder i staten. I første rekke har en på arbeidsgiversiden tenkt på vitenskaplig personale, forskere og lærere ved universiteter og høyskoler, visse kategorier EDB-personale og sivilingeniører; men for øvrig skal denne komponenten kunne nyttes generelt ved akutte situasjoner på alle utdannings- og stillingsnivåer.

6. PÅSTAND - IKRAFTTREDEN

Rikslønnsnemnda må ta stilling til hvilke hovedtariffavtaler som skal inngås mellom staten og Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag for statens tjenestemenn og lærere m.fl. i grunnskolen og den videregående skolen fram til 30. april 1988. Nemnda må videre ta stilling til fra hvilke datoer de nye hovedtariffavtaler skal gjelde.

6.1. Staten vil legge ned påstand om at den hovedtariffavtale som er inngått mellom Staten og Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat også skal gjelde mellom staten og de to organisasjoner som berøres av nærværende tvist. De inngåtte hovedtariffavtaler bygger på Riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986 og protokoll mellom de samme parter av 25. juni 1986.

6.2. Staten vil videre legge ned påstand om at de nye hovedtariffavtaler - i samsvar med Rikslønnsnemndas tidligere praksis - gjøres gjeldende fra det tidspunkt arbeidet gjenopptas etter streiken. I tråd med dom i Arbeidsretten 4. desember 1980 vil imidlertid Staten legge ned påstand om at Rikslønnsnemndas kjennelse gis virkning fra 1. mai 1986 for den del av tvisten som behandles etter tjenestetvistlovens § 26 a.

Akademikernes Fellesorganisasjon meddelte - som nevnt foran under pkt. 1.4 - torsdag ettermiddag 5. juni at medlemmene ville gå tilbake til arbeidet øyeblikkelig. Storparten av dem som hadde vært i streik gjenopptok arbeidet den påfølgende dag. Staten vil derfor legge ned påstand om at den nye hovedtariffavtalen for denne organisasjonen gjøres gjeldende fra 6. juni 1986.

Norsk Lærerlag meddelte etter møtet med statsråden 5. juni at organisasjonenes medlemmer ville gå tilbake til arbeidet mandag 9. juni 1986. Fredag 6. juni 1986 skrev imidlertid organisasjonen at arbeidet ville bli gjenopptatt samme dag kl. 2400. Organisasjonens medlemmer tok imidlertid ikke opp arbeidet i skolen før tirsdag 10. juni 1986. Dette skyldes at Norsk Lærerlag mandag 9. juni 1986 gjennomførte en såkalt politisk streik i protest mot Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd. Staten mener aksjonen ikke kan regnes som en lovlig politisk streik, men som en fortsettelse og utvidelse av tariffstreiken. Staten vil derfor for Norsk Lærerlags vedkommende legge ned påstand om at den nye hovedtariffavtalen gjøres gjeldende fra den dag medlemmene tok opp arbeidet sitt - d.v.s. 10. juni 1986.

RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

DEN ØKONOMISKE SITUASJON

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt, Solheim skal bemerke:

Om den økonomiske bakgrunn for oppgjøret vises til partenes redegjørelser og til opplysninger gitt i offentlige dokumenter, i første rekke Revidert Nasjonalbudsjett 1986 (St.meld. nr. 2, 1985-86), Rapport nr. 1, 1986 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene, Penger og kreditt 1986/3 (Norges Bank) og Økonomiske Analyser nr. 7/1986 (Statistisk Sentralbyrå).

Internasjonal økonomi

Utviklingen i internasjonal økonomi har hittil i år vært noe svakere enn antatt i Revidert Nasjonalbudsjett 1986. De negative effektene av oljeprisfallet i form av redusert OPEC-etterspørsel og generelt lavere investeringsaktivitet i energisektoren har vært sterkere enn antatt, mens de positive effektene som nedgangen i oljeprisene og i rentenivået skulle gi, har latt vente på seg. Økningen i OECD-landenes bruttonasjonalprodukt (BNP) vil derfor kunne bli om lag 2 1/2 % i 1986 mot tidligere antatt 3 %. For 1987 forventes derimot de mer gunstige virkningene av oljeprisfall og rentenedgang å slå sterkere gjennom, og gjennomsnittlig BNP-vekst for OECD-området i alt er anslått til 3 1/4 %.

Teksttabellen er basert på tall fra Revidert Nasjonalbudsjett 1986, og vil derfor avvike litt fra senere tilgjengelige anslag. Som det fremgår av teksttabellen, er BNP-veksten for våre handelspartnere anslått til 2 3/4 % i 1986 og 2 1/2 % i 1987. I tilsvarende år er timelønnsøkningen i industrien anslått til henholdsvis 4 3/4 % og 4 %. I våre viktigste markedsland ventes prisstigningen å ligge på et stabilt og lavt nivå gjennom 1986 og 1987 (2 - 2 1/4 %).

Arbeidsledigheten vil derimot trolig holde seg i overkant av 8 % i både 1986 og 1987, men med store variasjoner OECD-landene imellom.

Økonomiske indikatorer - Norges viktigste handelspartnere

(Prosentvis endring fra året før)

	<u>Anslag</u>		
	1985	1986	1987
Bruttonasjonalprodukt	2,5	2 3/4	2 1/2
Industriproduksjon	3,2	2 3/4	2 1/2
Konsumpriser	4,7	2 1/4	2
Lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE), nasjonalvaluta	2,5	2 1/4	1 3/4
Herav:			
Timelønn	6,0	4 3/4	4
Timeproduktivitet	3,5	2 1/2	2 1/4

Kilde: Revidert Nasjonalbudsjett 1986

Norsk økonomi

a. Hovedtrekk av faktisk og forventet utvikling

Norsk økonomi utviklet seg gjennom 1985 betydelig sterkere enn opprinnelig regnet med. Veksten i privat konsum (8,2 prosent) var den høyeste som er registrert siste tre decennier. Også private investeringer og offentlig etterspørsel viste betydelig oppgang gjennom 1985. Kraftig innenlandsk etterspørselsvekst kombinert med norsk næringslivs tap av konkurranseevne førte til sterk importvekst og markedsandelstap. Som følge av høye oljeinntekter og ekstraordinær eksport av brukte skip til utlandet kom overskuddet på driftsbalansen overfor utlandet likevel opp i 25,6 milliarder kroner i 1985, eller omtrent det samme som året før.

I første halvår 1986 holdt etterspørselen i norsk økonomi seg fortsatt godt oppe, men det er nå flere tegn til avdem-

pet vekst. Senere tids utviklingstendenser med oljeprisfall, tiltagende prisstigning og sterk innenlandsk etterspørsel har imidlertid satt Norge i en vanskelig økonomisk situasjon, og myndighetene har gitt klart uttrykk for at det er behov for å tilpasse innenlandsk bruk av varer og tjenester til inntektsutviklingen og styrke konkurransevnen. Selv om tendensene til svakere økonomisk utvikling ventes å forsterke seg mot slutten av 1986 og gjennom 1987, delvis forårsaket av reduserte etterspørselsimpulser i petroleumssektoren, er det behov for omfattende tilstramningstiltak for å rette opp ubalansen i norsk økonomi. I Revidert Nasjonalbudsjett for 1986 heter det i den sammenheng at devalueringen av den norske kronen 11. mai 1986 må sees på som et første element i en nødvendig omlegging av den økonomiske politikk.

Devalueringen av den norske kronen ble gjennomført ved at sentralkursen ble flyttet fra 100 til 112. Under forutsetning av at valutaindeksen holder seg omkring 112, er gjennomsnittlig, effektivt kursfall fra 1985 til 1986 beregnet til 6 1/4 prosent og til 3 3/4 prosent fra 1986 til 1987.

Under forutsetning av at oljeprisene i gjennomsnitt holder seg omkring USD 15 pr. fat, vil eksportverdien for olje og gass mer enn halveres fra 1985 til 1987. Videre vil driftsbalansen overfor utlandet allerede i 1986 vise et underskudd på nærmere 30 mrd. kroner, eller en forverring fra året før på over 50 mrd. kroner. På skattesiden vil nedgangen bli kraftig, fra 51 1/2 mrd. kroner i 1985 til 10-11 mrd. kroner i 1987. I den senere tid har oljeprisene på verdensmarkedet i perioder ligget vesentlig under USD 15 pr. fat, og fallet i eksportverdi og skatteinntekter vil i så fall bli enda mer dramatisk.

Etter at konsumprisene har vist en år-til-år økning på 5 1/2 - 6 prosent siden siste del av 1984, er veksttakten igjen på vei oppover. I august var konsumprisene i Norge 8,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Det legges nå til grunn en gjennomsnittlig prisstigning fra 1985 til 1986 på om lag 7 prosent, med en periode med merkbart høyere vekst-

takt enn dette mot slutten av inneværende år. Som det fremgår av tekstabellen, er gjennomsnittlig prisstigning i våre viktigste markedsland anslått til 2 1/4 prosent i 1986, noe som understreker at forskjellen i prisstignings-takt mellom Norge og utlandet er sterkt økende.

b. Lønnsoppgjøret 1986

Hovedoppgjøret mellom LO og N.A.F. ble i 1986 gjennomført som et forbundsvist oppgjør. I oppgjøret mellom Mekaniske Verksteders Landsforening (MVL) og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund ble det gitt et generelt tillegg på 1 krone pr. time fra 1. april. I tillegg kom justeringer av skiftordninger m.v. som er beregnet til 18 øre pr. time. Samlet bidrar det med 1,2 prosent til årslønnsveksten fra 1985 til 1986. I følge anslag i Økonomiske Analyser 7/86 vil lønnsveksten i industrien komme opp i over 8 prosent i 1986. Overhenget inn i 1987 vil i så fall bli på omkring 3 1/2 prosent. I annet kvartal 1986 lå gjennomsnittlig timelønn for industriarbeidere 8,5 prosent høyere enn i tilsvarende kvartal i 1985.

Arbeidstidsforkortelsen fra 1.1.1987 vil bidra til at timelønningene i gjennomsnitt økes med ytterligere om lag 5 prosent i LO/N.A.F.-området. Selv med ingen glidning gjennom året vil timelønningene i begynnelsen av 1987 som følge av arbeidstidsforkortelsen ligge vel 8 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1986.

De vedtatte oppgjør i statssektoren har en årslønnsvekstramme på 8,35 prosent i 1986 mot en faktisk lønnsøkning på 7 prosent i 1985. Med de tillegg som er foreslått for årets oppgjør vil overhenget inn i 1987 bli på nærmere 5 prosent.

Ut fra de lønnsoppgjør som er avsluttet hittil i år later gjennomsnittlig timelønn til å øke med 8-9 prosent i 1986. Som følge av devalueringen av den norske kronen vil relative lønnskostnader pr. produsert enhet (LPE) forbedres med omkring 3 prosent fra 1985 til 1986. Med den vedtatte

arbeidstidsforkortelsen og det overhenget som kan forventes inn i 1987 vil det neste år knapt være plass for lønns-tillegg om en skal unngå forverring i relative lønnskostnader pr. produsert enhet.

Medlemmene Mugaas og Wøien med tilslutning av Fosheim og Totland tar foranstående til etterretning.

DEN ØKONOMISKE RAMME FOR OPPGJØRET M.V.

a) Partenes krav

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

Staten v/Forbruker-og Administrasjonsdepartementet har fremmet krav om at den hovedtariffavtale som er inngått mellom Staten og Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Seksjon Stat, skal gjelde også mellom Staten og Norsk Lærerlag. Denne avtale er basert på forslag fra Riksmeglingsmannen og har en ramme for årslønnsveksten for 1986 på 8,35 % som framkommer som følger:

Overheng 1986	1,90 %
Lønnsglidning	0,30 %
Generelt tillegg (pr. 1.5.86)	3,23 %
Lønsmessige tiltak/stigeendringer (pr. 1.5.86)	0,35 %
Selektive tiltak	0,30 %
Ett lønnstrinn opprykk (pr. 1.7.86)	2,10 %
Lokale forhandlinger (pr. 1.9.86)	<u>0,17 %</u>
Samlet årsramme	<u>8,35 %</u>

I avtalen er videre - som konsekvens av at lønnsoppgjøret mellom Staten v/Justisdepartementet og Norsk Politiforbund/Lensmannsetatens Landsforbund fikk en høyere årsramme enn 8,35 % - blitt inntatt en bestemmelse om at det i tillegg skal føres justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1 % av lønsmassen beregnet på årsbasis. Resultatet av disse forhandlinger skal gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Fra Statens side er anført at de krav som ved dette oppgjøret ble fremmet fra organisasjonene i staten, var betydelige og svært sprikende hva angår profil og innhold. For Staten som arbeidsgiver har det vært en vanskelig oppgave å tilnærme seg "en optimal løsning" som tilgodeser organisasjonenes samlede krav.

Etter Statens mening er det i det ovenfor gjengitte rammeopplegg tatt tilbørlig hensyn til de krav som organisasjonene har fremmet under oppgjøret. Staten mener at det er foretatt en ansvarlig helhetsvurdering av arbeidsmarked, lønns- og kostnadsutvikling og sosiale hensyn. Dessuten har en forsøkt å utforme enkelte tariffmessige bestemmelser som gir en viss fleksibilitet og mulighet til å gjennomføre justeringer i tariffperioden.

Hovedelementene i meklingsforslaget utgjøres av de generelle tillegg pr. 1. mai og nivåhevingen med ett lønnstrinn pr. 1. juli inneværende år. De justeringskrav som er blitt fremmet fra Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon har Staten funnet å måtte avvise og henvise til de frie justeringsforhandlinger. Dog er visse prinsipale krav om stigeendringer innfridd. Under rammekomponenten "lønnsmessige tiltak" inngår således bl.a. nedkorting av alle opprykkstiger til maksimum 16 år, noe som i størst utstrekning tilgodeser de pedagogiske stillinger i skoleverket.

Det er i denne forbindelse anført at beregninger som Staten har foretatt viser at årsrammen for de pedagogiske stillinger i skoleverket - beregnet av egen lønnsmasse - vil bli på 9,5 %.

Staten anfører videre at avsetningen på 0,3 % av årsrammen til selektive tiltak er ment anvendt til å løse de akutte problemer som statlige arbeidsgivere måtte ha med å beholde eller rekruttere personale i de mest konkurranseutsatte områder i staten. Det er opplyst at en på arbeidsgiversiden her i første rekke har tenkt på vitenskapelig personale, forskere og lærere ved universiteter og høyskoler, visse kategorier EDB-personale og sivilingeniører. For øvrig skal denne komponenten kunne nyttes generelt ved akutte situasjoner på alle utdannings- og stillingsnivåer.

Fra Statens side er ellers anført at når en fant å ville akseptere en ramme på 8,35 % for årslønnsveksten i 1986 har det sin bakgrunn i at man la stor vekt på å komme fram til en løsning av statsoppgjøret uten konflikter, og at det

måtte tas hensyn til at et mønster for lønnsoppgjørene i stor grad var lagt gjennom forbundsvisse oppgjør i LO/N.A.F.-området. Det antas fra Statens side at statsoppgjøret er blitt retningsgivende for enkelte lønnsoppgjør i privat sektor, herunder halvoffentlige virksomheter, og at det må antas å ha betydning for lokale forhandlinger i private bedrifter. Staten v/Forbruker og administrasjonsdepartementet gir på denne bakgrunn uttrykk for at man går ut fra at Rikslønnsnemnda ikke fastsetter noen høyere ramme for oppgjøret for Norsk Lærerlag og Akademikernes Fellesorganisasjon enn det som er påstått fra Statens side.

Norsk Lærerlag anfører at det i de senere år har vært en økende misnøye med lønsplasseringen hos ansatte i skoleverket. Det kan påvises en mindre lønnsutvikling i forhold til sammenlignbare grupper innen privat virksomhet og en svakere lønnsutvikling blant pedagogisk personale enn andre offentlige ansatte. Lærerlaget stilte på denne bakgrunn krav ved lønnsforhandlingene om lønnstrinnsforbedringer både for undervisningsstillinger og administrative stillinger i skoleverket. For eldre arbeidstakere er videre krevd redusert leseplikt.

Lærerlaget har overfor Rikslønnsnemnda fremmet følgende avvikende krav i forhold til forslaget fra Riksmeklingsmannen:

1) Særlige lønnstiltak (VI A)

Norsk Lærerlag krever her inntatt et nytt punkt 7 som innebærer heving av begynnerlønnen med ett lønnstrinn fra 1. september 1986 for en del undervisningsstillinger (adjunkt, adjunkt med opprykk, lektor og høskolelærer/øvingslærer).

Videre kreves inntatt et nytt punkt 8 med heving av topplønnen ett lønnstrinn etter 16 års tjenesteansiennitet fra 1. september 1986 for lærer og faglærer uten opprykk, lærer og faglærer med opprykk, lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning, lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning, adjunkt, adjunkt

med opprykk, høyskolelærer/øvingslærer og høyskolelektor.

2) Arbeidstidsordningen i statlige barnehager (VI D)

Norsk Lærerlag krever inntatt et nytt punkt 10 som slår fast at arbeidstidsordninger som gjennomføres i kommunale barnehager, gjennomføres tilsvarende i statlige barnehager.

3) Lesepliktreduksjon for eldre lærere

Norsk Lærerlag krever inntatt et nytt punkt XI om lesepliktreduksjon for eldre lærere. Det kreves at lærere gis 2 timer redusert leseplikt pr. uke fra 1. august i det kalenderåret de fyller 55 år. Videre kreves at lærere gis ytterligere 1 times reduksjon i leseplikten fra 1. august i det kalenderåret de fyller 60 år.

b) Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

Det fremgår foran at begge parter i sine påstander i det vesentlige har bygget på Riksmeklingsmannens forslag av 22. mai 1986, noe som innebærer at en rekke krav er sammenfallende. Nemnda konstaterer at partene er enige om disse endringer, og legger dette til grunn.

Når det gjelder spørsmålet om samme arbeidstidsordning i statlige og kommunale barnehager, legger nemnda til grunn at staten under nemndsbehandlingen har opplyst at dette spørsmålet vil finne sin løsning i de videre forhandlinger.

Lærerlaget har videre krevd at lærere skal gis 2 timer redusert leseplikt fra 1. august i det kalenderåret de fyller 55 år og tilsvarende ytterligere 1 time reduksjon fra fylte 60 år. Disse medlemmer har ikke gått inn i en nærmere vurdering av dette krav, men vil vise til at det i samsvar med Riksmeklingsmannens forslag skal nedsettes et partssammensatt utvalg som bl.a. skal vurdere undervis-

ningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon, særlig med tanke på arbeidstiden.

Disse medlemmer vil i det følgende i hovedsak begrense sine vurderinger til Norsk Lærerlags krav om lønsmessige forbedringer for undervisningsstillinger.

c) Lønnsutvikling for undervisningspersonale i staten

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil bemerke:

I tabell 1 nedenfor er vist lønnsutviklingen i forskjellige perioder i de siste 10 år for ulike grupper undervisningspersonale sammenlignet med lønnsutviklingen i staten som helhet og innen norsk industri (LO/N.A.F.-området). Som det fremgår var lønnsveksten i staten totalt på 101,5 % for perioden 1976 - 85 sett under ett, hvilket var noe i underkant av lønnsveksten i industrien. Lønnsøkningen i staten totalt var på sin side 25 % høyere enn for ledende stillinger i staten.

Ved vurderingen av lønnsutviklingen innen undervisningssektoren er det nødvendig å ta hensyn til at det på dette område er en stor og økende andel deltidsansatte. Dette forhold bidrar til å trekke den gjennomsnittlige lønnsveksten pr. årsverk ned sammenlignet med en situasjon med bare (eller en konstant andel) heltidsansatte. I tabell 1 har en for den enkelte stillingsgruppe på denne bakgrunn basert seg på lønnsutviklingen for undervisningspersonale i full post.

Undervisningsgruppene lærer med opprykk, adjunkt og lektor hadde alle en klart svakere lønnsutvikling enn statsansatte generelt i perioden 1976 - 85, varierende fra en vekst for lektorer på 77,9 % til 93,3 % for lærer med opprykk. For gruppen lærer uten opprykk, som fra og med årets tariffrevisjon ikke lenger eksisterer i regulativet, var lønnsøkningen 106,2 % og således klart over lønnsveksten i staten totalt.

Tabell 1. Prosentvis (års-)lønnsvekst(**) for utvalgte pedagogiske stillinger i skoleverket (i full post) sammenlignet med utviklingen for statsansatte og industriansatte 1976-85

Periode	Industri	Statsansatte		Lærer		Adjunkt		Lektor (Kode 1663)	
		I alt	Ledende	(Kode 1656 u/opprykk)	(Kode 1657 m/opprykk)	(Kode 1660 u/opprykk)	(Kode 2998 m/opprykk)	Gj.sn.lig mnd.lønn	Brutto rg.lønn
1976-85	103,1	101,5	80,4	106,2	93,3	91,3	(*)	77,9	83,3
1978-85	73,0	71,1	60,0	74,1	68,1	66,9	58,3	59,9	64,1
1981-85	38,7	37,7	34,8	37,6	35,8	37,0	35,0	36,1	37,3
1983-85	15,9	14,0	16,0	13,1	13,6	14,6	13,5	12,5	11,7
1984-85	7,4	7,0	7,4	6,3	6,7	6,8	6,0	6,5	6,4

Kilde: Statens Personaldirektorat og Det Tekniske Beregningsutvalg

(*) Kode 2998 innført i 1978

(**) Arslønnsvekst for industri- og statstilsatte, datovekst pr. 1.10 for undervisningspersonale.

Som tallene i tabell 1 indikerer, varierer lønnsutviklingen mellom gruppene noe fra periode til periode. Lektorgruppen hadde således en klart svakere lønnsutvikling enn annet undervisningspersonale i perioden 1976 - 81. For perioden 1981 - 85 under ett var lønnsutviklingen for undervisningspersonalet på linje med lønnsutviklingen i staten totalt. I perioden 1983 - 85 har ledende stillingsgrupper i staten hatt en sterkere lønnsvekst enn statsansatte generelt, mens undervisningspersonalet på nytt har hatt en svakere lønnsøkning enn gjennomsnittet for staten. I siste to-årsperiode har videre gruppen lektorer igjen hatt en lavere lønnsvekst enn annet undervisningspersonale.

Totalt sett indikerer tabell 1 at med unntak for årene 1981 - 83 har undervisningspersonalet i perioden 1976 - 85 hatt en klart svakere lønnsvekst enn statsansatte generelt, og blant undervisningspersonalet har gruppen lektor fått svekket sin lønsmessige posisjon.

På bakgrunn av de lange ansiennitetsstiger som gjelder for undervisningspersonale, jf. tabell 2a, vil den registrerte lønnsutvikling bli påvirket av endringer i fordelingen av de tilsatte etter tjenesteansiennitet. For lektorer vil lønnsutviklingen også være påvirket av endringen i tallet på såkalte "overtimer". Som det fremgår av tabell 1 har veksten i gjennomsnittlig månedslønn for lektorer i perioden 1976-85 vært klart svakere enn veksten i brutto regulativlønn, henholdsvis 77,9 og 83,3 %. Dette skyldes at de faste overtimer er blitt redusert fra 9,7 % av hel stilling i 1976 til 6,4 % i 1985. Mesteparten av denne reduksjon fant sted i perioden 1976-81, og er et vesentlig moment til forklaring av den sterke svekkelse av det relative lønnsnivå for lektorene i denne perioden. Reduksjonen i overtimer skyldes i vesentlig grad skjerpede retningslinjer til skoleverket fra KUD (fagdepartementet) om bruken av overtimer - og det forhold at tilgangen på kvalifisert undervisningspersonale til skoleverket har økt i samme periode.

Tabell 2a. Ansiennitetsstiger og prosentvis størrelse av samlede ansiennitets-
 tillegg for utvalgte pedagogiske stillinger i skoleverket pr. 30.4.1986.

	Lærer (kode 1656)	Lærer (kode 1657)	Adjunkt kode (1660)	Adjunkt kode 2998)*	Lektor(kode 1663)
Begynnerlønnstrinn	15	15	17	18	20
Topplønnstrinn	21	21	24	25	26
År til topplønn	24	18	24	24	16
%-vis lønnsvekst fra begynner- til topplønn	28,9	28,9	38,0	37,6	31,2

Tabell 2b. Utvikling i tjenesteansiennitet og antall ansatte for ulike
 pedagogiske stillinger (full post) 1976-85.

	Lærer (kode 1656)		Lærer (kode 1657)		Adjunkt kode (1660)		Adjunkt kode 2998)*		Lektor(kode 1663)	
	1976	1985	1976	1985	1976	1985	1978	1985	1976	1985
- mindre enn 10 år	51,5	15,6	54,7	39,7	52,9	35,4	28,2	29,9	47,2	36,7
- 20 år og over	18,0	39,9	17,4	21,3	14,6	21,4	40,0	27,6	28,1	23,1
Antall tilsatte i full post i 1985	5 883		7 268		17 368		4 318		5 614	
%-vis endring i antall tilsatte 78-85 (full post)	- 33,0		2,4		30,3		533,1		21,5	
							54,8			

*) Stillingsgruppen opprettet i 1978

Tilsvarende har endringer i fordelingen etter tjenesteansiennitet gitt store utslag for lønnsutviklingen for enkelte grupper av undervisningspersonale. Sterkest utslag er det for gruppen lærer uten opprykk (kode 1656), som er den gruppe som har hatt den høyest registrerte lønnsvekst i de siste 10 år. Som følge av endringer i utdanningssystemet for lærere, er rekrutteringen til gruppen lærer uten opprykk blitt vesentlig redusert i de senere år. Antall ansatte i full post er redusert med 40 % siden 1976 og antall tilsatte i alt er gått ned med 42 %. Dette har ført til at antall tilsatte i full post med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år har gått ned fra 51,5 % til 15,6 % i perioden 1976-85, og at andelen tilsatte med mer enn 20 års ansiennitet tilsvarende har økt fra 18,0 til 39,9 % i samme tidsrom, jf. tabell 2b. Tar en utgangspunkt i brutto regulativlønn og korrigerer for virkningen av gjennomsnittlig lengre tjenesteansiennitet, finner en at lønnsveksten i perioden 1976-85 for gruppen lærer uten opprykk var på 90,9 % mot 104,4 % ukorrigert, dvs. at økt tjenesteansiennitet har bidratt til å løfte lønnsnivået med 14,9 %. Når en ser bort fra "ansiennitetseffekten" og sammenligner med lønnsutviklingen for staten som helhet - hvor en må anta at ansiennitetsendringer totalt sett ikke gir seg særlig sterke utslag - har gruppen lærer uten opprykk for perioden 1976-85 hatt en lønnsvekst som ligger ca. 10 % lavere enn for statsansatte totalt.

Endringer i ansiennitetsfordelingen har i forskjellig grad påvirket lønnsutviklingen også for de øvrige undervisningsgrupper.

For gruppene lærer med opprykk (kode 1657) og adjunkt uten opprykk (kode 1660) er andelen tilsatte med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år blitt endret fra rundt 53-55 % til mellom 35-40 %. Dette innebærer at den ansiennitetskorrigerte lønnsvekst for perioden 1976-85 vil ligge lavere enn den registrerte lønnsvekst.

Gruppen adjunkt med opprykk (kode 2998) ble først etablert i 1978, og har siden hatt en relativt sterk økning i antall

Tilsvarende har endringer i fordelingen etter tjenesteansiennitet gitt store utslag for lønnsutviklingen for enkelte grupper av undervisningspersonale. Sterkest utslag er det for gruppen lærer uten opprykk (kode 1656), som er den gruppe som har hatt den høyest registrerte lønnsvekst i de siste 10 år. Som følge av endringer i utdanningssystemet for lærere, er rekrutteringen til gruppen lærer uten opprykk blitt vesentlig redusert i de senere år. Antall ansatte i full post er redusert med 40 % siden 1976 og antall tilsatte i alt er gått ned med 42 %. Dette har ført til at antall tilsatte i full post med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år har gått ned fra 51,5 % til 15,6 % i perioden 1976-85, og at andelen tilsatte med mer enn 20 års ansiennitet tilsvarende har økt fra 18,0 til 39,9 % i samme tidsrom, jf. tabell 2b. Tar en utgangspunkt i brutto regulativlønn og korrigerer for virkningen av gjennomsnittlig lengre tjenesteansiennitet, finner en at lønnsveksten i perioden 1976-85 for gruppen lærer uten opprykk var på 90,9 % mot 104,4 % ukorrigert, dvs. at økt tjenesteansiennitet har bidratt til å løfte lønnsnivået med 14,9 %. Når en ser bort fra "ansiennitetseffekten" og sammenligner med lønnsutviklingen for staten som helhet - hvor en må anta at ansiennitetsendringer totalt sett ikke gir seg særlig sterke utslag - har gruppen lærer uten opprykk for perioden 1976-85 hatt en lønnsvekst som ligger ca. 10 % lavere enn for statsansatte totalt.

Endringer i ansiennitetsfordelingen har i forskjellig grad påvirket lønnsutviklingen også for de øvrige undervisningsgrupper.

For gruppene lærer med opprykk (kode 1657) og adjunkt uten opprykk (kode 1660) er andelen tilsatte med lavere tjenesteansiennitet enn 10 år blitt endret fra rundt 53-55 % til mellom 35-40 %. Dette innebærer at den ansiennitetskorrigerte lønnsvekst for perioden 1976-85 vil ligge lavere enn den registrerte lønnsvekst.

Gruppen adjunkt med opprykk (kode 2998) ble først etablert i 1978, og har siden hatt en relativt sterk økning i antall

tilsatte. Siden 1978 har det skjedd en viss utjevning i ansiennitetsfordelingen fra en opprinnelig relativt høy andel tilsatte med mer enn 20 års tjenesteansiennitet. Ut fra det foreliggende materiale er det ikke grunn til å anta at endringer i ansiennitetsfordelingen for denne gruppen har gitt seg vesentlige utslag i den registrerte lønnsvekst for perioden 1978-85 under ett.

For gruppen lektor (kode 1663) har det skjedd en økning i andelen heltidstilsatte med 10 til 20 års tjenesteansiennitet og en reduksjon i andelen tilsatte med kortere eller lengre ansiennitet. For gruppen som helhet har det skjedd en forskyvning mot gjennomgående høyere tjenesteansiennitet. Ansiennitetsfaktoren har derved bidratt til å øke den registrerte lønnsvekst og motvirke effekten for lektorgruppen av et redusert antall overtimer.

Det foreliggende tallmateriale viser at lønnsveksten for alt undervisningspersonale har vært klart lavere enn for statsansatte totalt, og svakest for lektorgruppen. Forskjellen i lønnsveksten blir gjennomgående enda større i undervisningspersonalets disfavør hvis en korrigerer for endringer i fordelingen av de ansatte etter tjenesteansiennitet.

Dette forhindrer ikke at ansiennitetstillegg skal tas i betraktning når en vurderer lønnsutviklingen for undervisningspersonalet. Men det bør korrigeres for slike faktorer som ikke gir et reellt uttrykk for lønnsvekst for den enkelte lønnstaker og yrkesgruppe. Tilsvarende kan det stilles spørsmål ved om en registrert svakere lønnsutvikling som har sin bakgrunn i færre overtimer og/eller redusert leseplikt, skal kunne begrunne gjennomføring av spesielle lønsmessige tiltak for vedkommende undervisningsgrupper. Prinsipielt kan lønnstillegg og arbeidstidsreduksjoner ses på som alternative måter å ta ut en velstandsøkning på.

I tabell 3 er vist endringene i lønnsnivået for hovedgrupper av undervisningspersonale sett i forhold til gjennomsnittlig lønnsnivå i staten for perioden 1976 - 85.

Tabell 3. Lønnsnivå for undervisningspersonale i prosent av gjennomsnittlig lønn i staten i perioden 1976 - 85

	1976	1979	1981	1983	1985
Gjennomsnittlig lønn i staten	100	100	100	100	100
Lærer	102,1	101,4	99,0	98,6	97,8
Adjunkt	116,2	115,2	110,3	109,6	109,6
Lektor/fil.	139,8	136,8	128,6	128,1	126,3
Lektor/real	143,7	140,7	132,9	132,3	130,2

Av tabellen fremgår - som også vist i tabell 1 - at lønnsnivået for alt undervisningspersonale relativt sett har falt siden 1976 i forhold til gjennomsnittlig lønn i staten, men at lønnsnivået i undervisningssektoren - med unntak for gruppen lærere - fortsatt ligger høyere enn gjennomsnittet i staten. Den sterkeste reduksjon i det relative lønnsnivå har - som også vist i tabell 1 - funnet sted for gruppen lektor hvor det relative lønnsnivå er gått ned med ca. 10 % siden 1976. Reduksjonen i det relative lønnsnivå for undervisningspersonalet var særlig sterk i perioden 1976 - 1981. I årene 1981 - 83 opprettholdt undervisningspersonalet stort sett sin relative lønnsposisjon. Etter 1983 har - med unntak for adjunkter - reduksjonen i relativt lønnsnivå fortsatt. De momenter som foran er nevnt hva angår tolkingen av tallene i tabell 1, gjelder også for tabell 3.

d) Oppgjørets ramme og innretning

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Det tallmateriale som er lagt frem for nemnda viser at lønnsutviklingen for undervisningspersonale har vært

svakere enn for statsansatte generelt over den siste tiårsperiode. Samtidig har den generelle lønnsvekst i staten gjennomgående vært lavere enn innen privat og kommunal sektor. Undervisningspersonalets relative lønnsnivå er blitt redusert både i forhold til gjennomsnittet i staten og kommunene og i forhold til lønnsnivået i privat sektor.

Disse medlemmer vil bemerke at endringer i de relative lønnsforhold mellom ulike stillings- og yrkesgrupper i samfunnet er en naturlig konsekvens av og en nødvendig forutsetning for strukturendringer og økonomisk vekst. Hvis en søkte å holde de relative lønnsforhold mellom samtlige arbeidstakergrupper konstant over tid, ville det - i den utstrekning det viste seg praktisk gjennomførlig - føre til at den økonomiske vekstprosess ble hemmet. Endringer i lønnsrelasjonene som ut fra arbeidsmarkedsforhold og veksthensyn kan synes formålstjenlige, behøver imidlertid ikke uten videre å bli oppfattet som "riktige" ut fra fordelingshensyn og rettferdighetsbetraktninger.

Misnøye innen en arbeidstakergruppe med egen lønnsutvikling er følgelig ikke tilstrekkelig grunnlag for å heve gruppens relative lønnsposisjon. Av større betydning her er spørsmålet om man med de gjeldende lønnsforhold på vedkommende område er i stand til å rekruttere og holde på den arbeidskraft som det kvantitativt og kvalitativt er behov for.

Etter opplysninger nemnda har mottatt, har rekrutteringen til skoleverket inntil nylig vært tilstrekkelig på de fleste områder. Dette forhold synes å være i ferd med å endres, og det synes også å ha blitt stadig vanskeligere for skoleverket å holde på dyktig undervisningspersonale. På enkelte områder skal det således være problemer med å få besatt det nødvendige antall undervisningsstillinger. Videre er tallet på studenter gått merkbart ned innenfor flere fagområder, noe som etter hvert vil svekke tilgangen på undervisningspersonale. Fra arbeidstakerorganisasjonene er overfor nemnda fremholdt at dette er forhold som i første rekke må ses på bakgrunn av den forverring av undervisningspersonalets relative lønnsposisjon som har funnet

sted over lengre tid.

Selv om andre forhold kan ha vært medvirkende til de problemer med tilgangen av lærekrefter som en har hatt i den senere tid, finner disse medlemmer det neppe tvilsomt at den senere tids svekkelse av lærernes relative lønnsposisjon er en faktor av vesentlig betydning i denne sammenheng.

Disse medlemmer vil vise til at det må være av vesentlig samfunnsmessig betydning å sette skoleverket i stand til å skaffe seg og holde på dyktige lærekrefter. Ut fra det materiale som er fremlagt for nemnda, er det disse medlemmers vurdering at det vil være riktig å ta sikte på å bedre undervisningspersonalets relative lønnsposisjon. I den foreliggende situasjon synes valget for nemnda realistisk sett å stå mellom to hovedløsninger.

Den ene løsning er direkte å gi undervisningspersonalet noe mer enn de får ved statens tilbud og meklingsforslaget, dog ikke mer enn at det samfunnsøkonomisk kan forsvares. Den løsning som her er overveiet av nemndas nøytrale medlemmer, er å foreta stigeendringer som medfører ytterligere ett lønnstrinn på topp for alle undervisningsstillinger, herunder slik at amanuensisstillinger og høyskolelektorer gis samme lønnstrinn på topp som lektorer. Meningen skulle i tilfelle være at det nye topptrinn nås etter 18 år. En slik løsning ville koste 0,08 % på årsrammen med virkningsdato 1.10.1986. Dette tilsvarer nær 90 mill. kroner på årsbasis, mens kravene fra Norsk Lærerlag og AF totalt har en ramme på omkring 350 mill. kroner.

Den annen løsning er å forutsette at undervisningspersonalet blir tilgodesett i de kommende justerings- og normeringsforhandlinger. I den forbindelse har disse medlemmer merket seg at med virkningsdato 1.10.86 for iverksettelse av avsetningen til selektive tiltak kan brukes ca. 350 millioner kroner (0,3 % av årsrammen). I tillegg kommer 0,5 % pr. 1.9.86 (0,17 % av årsrammen, tilsvarende ca. 145 millioner kroner) til lokale forhandlinger, samt 1 % pr.

1.1.87. Til sammen er udisponert i årets oppgjør beløp i størrelsesorden 800 millioner kroner.

Mot en direkte, moderat rammeøkning kan anføres at konsekvensene kan bli alvorlige ved at særgrupper får et berettiget håp om at "konflikt lønner seg". Derved kan forhandlingssystemet settes i fare. I samme retning kan det argumenteres med at det finnes andre særgrupper i det offentlige enn undervisningspersonalet som har en minst like dårlig lønnsmessig utvikling de senere år. Videre kan anføres at det i den foreliggende økonomiske situasjon ikke bør foretas ytterligere rammeøkninger. Videre kan hevdes at en rammeøkning som følge av at Rikslønnsnemnda tilgodeser undervisningspersonalet med ytterligere lønnsforbedringer, vil kunne utløse krav fra organisasjoner med inngåtte avtaler om nye forhandlinger om tilsvarende forbedringer. Det kan også anføres at det prinsipielt og praktisk er best om undervisningspersonalet ble tilgodesett gjennom forhandlinger om ufordelte midler og ikke gjennom en kjennelse fra Rikslønnsnemnda.

I favør av en rammeøkning som tilgodeser undervisningspersonalet, taler i første rekke det forhold at nemnda mener at denne gruppen bør gis ytterligere lønnsmessige forbedringer. Den naturlige måte for nemnda å sikre seg at dette skjer på, er å avsi en kjennelse i samsvar med den frie og uavhengige stilling som nemnda har. Det kan også anføres at den rammeøkning som i tilfelle er tiltenkt undervisningspersonalet, er så moderat at den totale ramme for statens oppgjør fremdeles vil være på linje med oppgjørene i privat sektor.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim har inngående vurdert de ulike og til dels motstridende hensyn som gjør seg gjeldende i denne sak. Avgjørelsen har gitt anledning til en viss tvil. Disse medlemmer er kommet til at det ikke kan legges avgjørende vekt på konsekvensbetraktninger som f.eks. at en kjennelse som gir noe direkte til undervisningspersonalet, kan gi særgrupper inntrykk av at det "lønner seg" å kjøre en konflikt til siste slutt. For-

utsetningen for at nemnda trer i funksjon er nettopp at det foreligger en konflikt som ikke er løst gjennom forhandlingssystemet, og som av partene eller av de lovgivende myndigheter er brakt inn for nemnda. I prinsippet kan det naturligvis ikke utelukkes at en konflikt kan "lønne seg" for en arbeidstakergruppe. I denne sak foreligger som nevnt neppe heller avgjørende samfunnsøkonomiske betenkeligheter ved en løsning som gir en moderat rammeøkning.

Disse medlemmer har funnet det riktig å legge avgjørende vekt på en prinsipiell forståelse av nemndas funksjon i samfunnet. Det er da viktig å understreke at denne funksjon alltid vil være subsidiær i forhold til forhandlingssystemet. Tvungen lønnsnemnd er en nødløsning myndighetene griper til når forhandlingsystemet ikke strekker til og vesentlige samfunnsinteresser settes i fare. I årets kommuneoppgjør førte denne forståelse av Rikslønnsnemndas rolle til at nemnda anså seg berettiget til å heve en sak selv om den var brakt inn for nemnda ved lov om tvungen lønnsnemnd, fordi partene senere var blitt enige om en løsning og begjærte saken hevet, jfr. kjennelse i sak nr. 1/1986. Dersom partene i et oppgjør som er brakt inn for nemnda skal forhandle videre om betydelige ufordelte midler, er dette et forhold som nemnda må ta i betraktning.

En slik forståelse av Rikslønnsnemndas rolle gjør det for disse medlemmer meget vanskelig å akseptere en løsning som gjennom rammeøkning direkte tilgodeser undervisningspersonalet ved årets oppgjør. Statsoppgjøret karakteriseres bl.a. ved at det i tiden som kommer skal forhandles om ufordelte midler som til sammen beløper seg til 800 mill. kroner. Den positive løsning som er overveiet i nemnda, har som nevnt en økonomisk årsramme på nær 90 mill. kroner. Prosentvis utgjør denne løsning mindre enn hva NL og AF skulle gis etter en forholdsmessig fordeling av de ufordelte midler blant alle involverte organisasjoner. Disse medlemmer er klar over at det kan være andre arbeidstakergrupper innenfor det statlige område som statistisk sett er kommet like dårlig ut i sin lønnsutvikling som undervisningspersonalet. Man viser også til at undervisnings-

personalet allerede i statens tilbud har fått en gjennomsnittlig lønnsøkning på 9,5 %, eller 1,15 prosentpoeng over gjennomsnittsrammen for staten totalt. Man legger likevel til grunn at prioriterte lønsmessige tiltak overfor undervisningspersonalet vil bli søkt gjennomført i de kommende forhandlinger mellom partene. Dette gjelder også amanuensisstillinger og høyskolelektorer.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til at det - i henhold til meklingsforslaget og statens påstand - skal nedsettes et partssammensatt utvalg som skal vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon, særlig med tanke på arbeidstiden. Utvalget skal også vurdere lønsmessige konsekvenser av en mulig ny organisering av arbeidsåret.

Medlemmet Wøien tar til etterretning de vurderinger som de nøytrale medlemmer har vedrørende lønnsutvikling for undervisningspersonalet. Vurderingene er i samsvar med Norsk Lærerlags syn på saken.

Under overskriften "Oppgjørets ramme og innretning" bemerker de nøytrale medlemmer at tallmaterialet som er lagt fram for nemnda, viser at lønnsutviklingen for undervisningspersonalet har vært svakere enn for statsansatte generelt over den siste 10-årsperiode. Samtidig har den generelle lønnsveksten i staten gjennomgående vært lavere enn innen privat og kommunal sektor. Undervisningspersonalets relative lønnsnivå er blitt redusert både i forhold til gjennomsnittet i staten og kommunene og i forhold til lønnsnivået i privat sektor. De nøytrale medlemmene viser også til at det må være av vesentlig samfunnsmessig betydning å sette skoleverket i stand til å skaffe seg og holde på dyktige lærerkrefter. Ut fra det materialet som er fremlagt for nemnda, er det de nøytrale medlemmers vurdering at det vil være riktig å ta sikte på å bedre undervisningspersonalets relative lønnsposisjon. De nøytrale medlemmer har også overveiet en konkret løsning.

De nøytrale medlemmer er kommet til at det ikke kan legges

avgjørende vekt på konsekvensbetraktninger som hinder for å gjennomføre denne løsningen. De finner heller ikke at det er avgjørende samfunnsøkonomiske betenkeligheter. Vurderingene til de nøytrale medlemmene så langt skulle således lede mot en konklusjon om at den stigeendring som er overveiet, skulle gjennomføres. Men de nøytrale medlemmer uttaler så at de har funnet det riktig å legge avgjørende vekt på en prinsipiell forståelse av nemndas funksjon i samfunnet. Det heter at nemndas funksjon alltid vil være subsidiær i forhold til forhandlingssystemet.

Ved tariffrevisjoner er det alltid ønskelig å komme fram til et resultat i forhandlinger, men hvis dette ikke lykkes, er mekling, streik og nemndsbehandling fast etablerte ledd i tariffrevisjonssystemet. Rikslønnsnemnda burde derfor i denne saken ta konsekvensen av de vurderinger som er gjort og avsi en kjennelse ut fra "den frie og uavhengige stilling som nemnda har". Når dette ikke skjer, vil medlemmet Wøien beklage dette og stemme for Norsk Lærerlags påstand vedrørende lønnstrinns plasseringer.

De nøytrale medlemmer berører i sine merknader markedskreftenes styring av lønninger. For ordens skyld vil dette medlem understreke sitt syn at det ikke må bli markedskrefte som styrer utviklingen i norsk skole. Derimot vil dette medlem gi sin tilslutning til følgende uttalelse fra de nøytrale medlemmene:

"Disse medlemmene vil vise til at det må være av vesentlig samfunnsmessig betydning å sette skoleverket i stand til å skaffe seg og holde på dyktige lærerkrefter."

Dette medlem mener at eldre lærere burde fått en lettelse i arbeidssituasjonen ved denne tariffrevisjonen. Dette medlem tar til etterretning at flertallet i nemnda henviser dette spørsmålet til behandling i det partssammensatte utvalg som blant annet skal vurdere undervisningspersonalets framtidige totale arbeidssituasjon.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim og Totland konstaterer at slutningen er i samsvar med statens påstand og

tar det de nøytrale medlemmer uttaler for øvrig til etterretning.

IKRAFTTREDEN

Staten legger ned påstand om at den nye hovedtariffavtale for Norsk Lærerlags medlemmer gjøres gjeldende fra 10. juni 1986. Staten ser det slik at det først var denne dato medlemmene gjenopptok arbeidet etter streiken, og det er i samsvar med Rikslønnsnemndas praksis å la denne dato være avgjørende for virkningstidspunktet. Staten er klar over at Norsk Lærerlag fredag 6. juni 1986 meddelte at arbeidet ville bli gjenopptatt samme dag kl 2400. Men mandag 9. juni gjennomførte organisasjonen en såkalt politisk streik mot Regjeringens forslag om tvungen lønnsnemnd. Etter statens syn er det her ikke tale om en lovlig politisk streik, men om en fortsettelse og utvidelse av tariffstreiken.

Norsk Lærerlag krever prinsipielt at kjennelsen gis virkning fra 1. mai, subsidiært 15. mai 1986, som er iverksettingsdato i kommuneoppgjøret. Det anføres at en annen iverksettingsdato enn 1. mai vil skape urimelig forskjellsbehandling av såvel medlemmer innen samme organisasjon som mellom forskjellige organisasjoner. Videre pekes på at forhandlingssystemet i staten "tilsier at noen går foran og står i fare for å komme i en streikesituasjon", og at frittstående organisasjoner "kan komme deretter og få de samme tilleggene uten at det er nødvendig å bruke maktmidler". Norsk Lærerlag nevner også de praktiske problemer med å ha ulike tidspunkter for utbetaling av ny lønn for forskjellige grupper og organisasjoner. Norsk Lærerlag avviser for øvrig statens forskjellsbehandling av Norsk Lærerlag i forhold til AF. Etter statens påstand får AF iverksettingsdato 6. juni, mens kjennelsen for Norsk Lærerlag blir iverksatt 10. juni. Norsk Lærerlag anfører at tariffstreiken ble avsluttet 6. juni kl 2400. Fra dette tidspunkt hadde medlemmene arbeidsplikt. Den politiske demonstrasjonsstreik skulle rette seg mot lovforslaget om tvungen lønnsnemnd. Denne demonstrasjonsstreik skulle etter planen legges til odelstingets behandling av lovforslaget. At denne behandling kom særlig raskt, kan i forhold til spørsmålet om virkningstidspunkt ikke endre Norsk

Lærerlags rettslige stilling.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Ved avgjørelsen av spørsmålet om virkningsdato vil utgangspunktet være den praksis som i en årrekke har vært fulgt i nemnda. Denne praksis innebærer at virkningstidspunktet settes til den dato arbeidet ble gjenopptatt etter en streik. Det vises for så vidt til kjennelse i sak nr. 3/1986 s. 117 med videre henvisning til kjennelse i sak nr. 1/1984 s. 126. En del prinsipielle merknader til denne praksis har nemndas nøytrale medlemmer også gitt i kjennelsen i sak nr. 2/1986 s. 116-117. Disse medlemmer finner likevel i denne sak å kunne legge betydelig vekt på det forhold at NLS representanter aksepterte en ukes utsettelse av meklingen som følge av regjeringsskiftet i mai d.å., og det forhold at Regjeringen i kraft av sin arbeidsgiverfunksjon er part i oppgjøret. Dette var en så ekstraordinær situasjon at den kan begrunne et unntak fra nemndas vanlige praksis med å sette virkningstidspunktet til den dato arbeidet ble gjenopptatt etter en streik. Spørsmålet blir hvilket tidspunkt som så bør velges, idet partene i denne tvist er uenige om når arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Disse medlemmer er kommet til at streiken må anses avsluttet og arbeidet gjenopptatt den 6. juni 1986. Man kan ikke se bort fra NLS anførsel om at det nærmest var tilfeldigheter som medførte at den såkalte demonstrasjonsstreik, som etter planen skulle iverksettes i forbindelse med Odelstingets behandling av lovforslaget om tvungen lønnsnemnd, kom i direkte fortsettelse av den lovlige tariffmessige streiken. Det er den sistnevnte streiks avslutning som må være avgjørende i forhold til spørsmålet om virkningstidspunkt for kjennelsen.

På bakgrunn av den ekstraordinære situasjon med en ukes utsettelse av meklingen som følge av regjeringsskiftet, er disse medlemmer kommet til at virkningstidspunktet bør settes til 1. juni 1986.

Medlemmet Wøien viser til Norsk Lærerlags anførsler som det er referert til i dette kapitlet og foran i kjennelsen. Etter at Norsk Lærerlag hadde vært gjennom forhandlinger, mekling, en streik, og saken var henvist til Rikslønnsnemnda, la staten fram tilbud til andre organisasjoner som hadde en høyere ramme. Hadde Norsk Lærerlag fått et tilbud i den størrelsesorden, hadde det ikke vært noen streik.

Norsk Lærerlag har lagt ned påstand om virkningsdato 1. mai 1986, subsidiært 15. mai 1986. Det er ikke tilslutning fra andre til noen av disse datoene, og dette medlem stemmer derfor i samsvar med den prinsipielle påstand fra Norsk Lærerlag, som er 1. mai 1986 som virkningsdato.

Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim skal bemerke:

Disse medlemmer er enige i de prinsipielle vurderinger som gjøres gjeldende med hensyn til ikrafttreden. Man er imidlertid ikke enig i at regjeringsskiftet og den utsettelse som fulgte, er en situasjon av en slik art at de vanlige regler bør fravikes. Det var hele tiden en regjering i funksjon, og det var heller ingen absolutte hindringer for å fortsette forhandlingene. Norsk Lærerlag godtok utsettelsen og bør selv ta risikoen for de konsekvenser dette fikk for forløpet.

Ved å åpne for avvik på denne måten, uthules praksis. Selv om det ikke er sannsynlig at en helt tilsvarende situasjon vil oppstå igjen, er det fullt mulig at det kan oppstå andre omstendigheter av vesentlig betydning for forhandlings-situasjonen.

Disse medlemmer kan ikke se at demonstrasjonsstreiken kan oppfattes som noe annet enn en direkte fortsettelse av den forutgående streiken. Realiteten var at Norsk Lærerlags medlemmer ikke gjenopptok arbeidet før 10. juni. Medlemmet Mugaas med tilslutning av Fosheim viser til statens påstand og stemmer for denne.

Medlemmet Iotland vil bemerke at den faste praksis som Rikslønnsnemnda nytter ved fastsettelse av ikrafttreden etter en streik, for ensidig velter skyldspørsmålet over på arbeidstakerorganisasjonen. Dette medlem reserverer seg mot de prinsipielle holdninger som kommer til uttrykk i kjennelsen på dette punkt.

S L U T N I N G

Den hittil gjeldende hovedtariffavtale mellom partene forlenges til 30. april 1988 med følgende endringer:

I. GENERELLE LØNNSTILLEGG

A. Lønnstabell A (hovedlønnstabell)

LTR	NÅVÆRENDE	%-TILLEGG	NY
1	60163	6.30	63953
2	61820	6.30	65715
3	72907	6.30	77500
4	74982	6.30	79706
5	77126	6.30	81985
6	81191	6.15	86184
7	83168	6.05	88200
8	85760	5.95	90863
9	88025	5.85	93174
10	90716	5.65	95841
11	93442	5.55	98628
12	96877	5.45	102157
13	101326	5.35	106747
14	105364	5.45	111106
15	109545	5.50	115570
16	113871	5.50	120134
17	118167	5.40	124548
18	123331	5.20	129744
19	128644	5.00	135076
20	134647	4.80	141110
21	141209	4.60	147705
22	148127	4.40	154645
23	155326	4.30	162005
24	163090	4.20	169940
25	169725	4.10	176684
26	176635	4.00	183700
27	183892	3.90	191064
28	191678	3.80	198962
29	199842	3.70	207236
30	207974	3.60	215461
31	216218	3.50	223786
32	224823	3.40	232467
33	233820	3.30	241536
34	243221	3.20	251004
35	253038	3.20	261135
36	263326	3.20	271752
37	274545	3.20	283330
38	286323	3.20	295485
39	298608	3.20	308163
40			321384
41			335171

B. Lønnstabell B (tilleggslønnstabell)

Lønnstabell B reguleres med 7.5 %.

II. 2. AVTALEÅR

Før 1. mai 1987 skal det opptas forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag om eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår med virkning fra 1. mai 1987. Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2.avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1.avtaleår.

De statstilsatte og lærernes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Hvis partene ikke blir enige ved forhandlinger, kan hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag si opp hovedtariffavtalene innen 14 dager etter at forhandlingene er avsluttet og med 14 dagers varsel (likevel ikke til utløp før 1. mai 1987). Hovedsammenslutningenes representantskaper/styrer og Norsk Lærerlags landsstyre skal ha fullmakt til å godkjenne et forhandlingsresultat eller meklingsforslag.

Merknad:

Partene viser til at det er regjeringens forutsetning at nedskrivning av den norske krone 11. mai 1986 ikke skal kompenseres ved ekstra inntektsvekst for noen grupper.

Partene vil ved oppgjøret pr. 1. mai 1987 vurdere hvordan denne forutsetning er fulgt og hvilken betydning dette eventuelt bør få for oppgjøret for statstilsatte.

III. LØNNSREGULATIVETS FELLESBESTEMMELSER

Følgende bestemmelser skal lyde:

§ 5

Når en arbeidstaker dør, utbetales de etterlatte et beløp svarende til 3 ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 10

Nr. 9.

Arbeidstaker med en arbeidstid på 15 timer eller mer pr. uke som ammer sitt barn gis tjenestefri med lønn inntil to timer pr. dag.

Nr. 10.

Ved adopsjon av barn under 10 år gis adoptivforeldre som har 6 måneder forutgående sammenhengende tjeneste rett til permisjon med lønn tilsammen i inntil 18 uker. Permisjonen må være avsluttet senest 18 uker etter at omsorgen for barnet er overtatt. Det forutsettes at begge foreldre arbeider utenfor hjemmet og at den som gis permisjon tar omsorgen for barnet.

Nr. 11.

Arbeidstaker som har omsorg for barn under 12 år har rett til inntil 10 dagers permisjon med lønn pr. kalenderår for nødvendig tilsyn av barnet når det er sykt, eller dersom den som har det daglige tilsyn med små barn er sykt. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 11

Nr. 2.

Arbeidstaker uten forsørgelsesbyrde utbetales 1/3 av den sivile lønn under førstegangstjeneste. Ellers utbetales full lønn. En arbeidstaker regnes ikke som forsørger dersom den andre personen har en inntekt som overstiger satsen i lønnsregulativets lønnstrinn 8. (Resten av bestemmelsen som nå).

§ 16

Nr. 1, 1.ledd.

For pålagt overtidsarbeid gis et tillegg til timelønnen på 50 %. Tillegget økes til 100 % for overtidsarbeid mellom kl. 20.00 og 06.00 og for overtidsarbeid på lørdager, søn- og helgedager og etter kl. 13.00 onsdag før skjærtorsdag, jul- og nyttårsaften.

Nr. 3

Ved etatsvise særavtaler kan det avtales at overtidsgodtgjørelse også kan gis til arbeidstakere som har arbeid av ledende art eller særlig selvstendig stilling dersom de regelmessig utfører pålagt og kontrollerbart overtidsarbeid.

IV. SÆRLIGE LØNNSTILLEGG OG BISTILLINGSGODTGJØRELSER

Særlige lønnstillegg som tidligere har vært regulert i forbindelse med de generelle lønnsreguleringer og som ikke er innført på tilleggs lønnstabellen (tabell 8) og bistillingsgodtgjørelser som ikke reguleres på annen måte, økes med 7,5 %.

V. ENDRINGER I HOVEDTARIFFAVTALENE I PERIODEN

- A. Det føres sentrale justeringsforhandlinger innenfor en økonomisk ramme på 1.0 % av lønsmassen beregnet på årsbasis.

Resultatet av forhandlingene gjøres gjeldende fra 1. januar 1987.

Merknad: Partene er enige om at justeringer i forslaget til nye hovedtariffavtaler og i andre avtaler i tidsrommet 1. mai 1986 - 31. desember 1986, anses som forskott slik at de grupper dette gjelder, bare kan påregne minimale justeringer pr. 1. januar 1987.

- B. Partene kan i tariffperioden forhandle om:

- a) omgjøring av stilling/stillinger fra lavere til høyere grad eller fra høyere til lavere grad (normering)
- b) flytting av stilling/stillinger til høyere eller lavere lønnstrinn (justering)
- c) endring av lønnsplan (justering) eller overføring av stilling/stillinger fra en lønnsplan til en annen (normering)
- d) spesiell avlønning
- e) bruk av tilleggsregulativet

dersom det

1) i forbindelse med endret teknologi, omorganisering og omlegging av arbeidsoppgaver har skjedd vesentlige endringer (i rimelig utstrekning tas også hensyn til endringer som har skjedd gradvis over lengre tidsrom) i de forhold som er lagt til grunn ved lønsplasseringen,

2) gjennomføres effektiviseringstiltak,

3) er særlige vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft.

Til forhandlinger etter dette punkt avsettes 0,3 % av lønsmassen, beregnet på årsbasis.

MERKNAD:

Etater som har spesiell fullmakt for å kunne rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft avgjør selv om det er behov for å nytte fullmakten.

Dersom fullmakten nyttes er det gjenstand for forhandlinger med hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

4) Forhandlingene føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departementet og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag, med følgende unntak:

Mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag føres forhandlinger

- f) om justering av gjennomgående lønnsplaner og/eller stillinger på disse lønnsplaner
- g) om justering av lønnsplaner og/eller stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere etater
- h) i forbindelse med vansker med å rekruttere eller beholde spesielt kvalifisert arbeidskraft, (jfr. p 3 foran).

Forbruker- og administrasjonsdepartementet kan i samarbeid med tjenestemennenes hovedsammenslutninger/Norsk Lærerlag avgjøre at forhandlinger som går inn under bokstav g og h kan føres mellom den enkelte virksomhet/etat/det enkelte direktorat/departement og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner/Norsk Lærerlag.

Dersom forhandlingene ikke kan komme igang innen 14 dager etter at kravet er kommet inn, slik tjenestetvistloven fastsetter, må utsettelse avtales mellom partene.

5) Tidspunktet for iverksettelse av forhandlingsresultatet fastsettes under forhandlingene.

6) Oppstår det tvist kan hver av de parter som har ført forhandlingene bringe saken inn for Statens lønnsutvalg i samsvar med tjenestetvistlovens regler.

- C. Det avsettes pr. 1. september 1986 0,5 % av virksomhetens/etatens lønnsmasse til forhandlinger om justeringer av etatsstillinger, normeringer, endringer i virksomhetenes/etatenes særavtaler osv.

MERKNAD:

I disse forhandlinger kan ikke justeringskrav for gjennomgående stillinger (dvs. stillinger på lpl. i 90.000 serien) behandles.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet avgjør i samråd med tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag hvor justeringskrav for stillinger på lønnsplaner som nyttes i flere virksomheter/etater (største brukers prinsipp) skal behandles.

- D. Nye lønnsplaner.

Det innføres to nye gjennomgående lønnsplaner (lønnsplaner i 90.000 serien), lønnsplan for rådgiver og lønnsplan for prosjektleder i lønnsstjiktet ltr. 27 - 36.

Partene kommer tilbake til utformingen og bruken mv. av de nye lønnsplaner i forbindelse med de justeringsforhandlinger som skal føres etter pkt. V.A.

Under disse forhandlinger vurderes også spørsmålet om innføring av lønnsplaner for rådgiver og prosjektleder på lavere lønnsnivå.

VI. SÆRLIGE LØNNSTILTAK M.V.

A. Lønnsendringer.1. Lpl. 90.910

2384	Unge arbeidstakere		
	inntil 16 1/2 år	ltr.	2
	Mellom 16 1/2 og 17 år	ltr.	3
	Mellom 17 og 17 1/2 år	ltr.	5
	Mellom 17 1/2 og 18 år	ltr.	7

2. Lønnsstiger

I	Ltr.	A	O
	8	0	K
	11	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	12	-
II	Ltr.	A	O
	11	0	K
	12	2	A
	13	4	-
	14	6	-
	15	8	-
	16	12	-

3. Lpl. 02.314

0150 Tollaspirant ltr. 8.

4. Fra 1. mai 1986 oppnås topplønn i stilling etter 16 års tjenesteansiennitet på følgende lønnsplaner:

Lpl. 05.100

2286 Kaptein
2287 Rittmester
2288 Kapteinløytnant

Lpl. 09.165

3108 Morsmålsinstruktør
1656 Lærer og faglærer uten opprykk
1657 Lærer og faglærer med opprykk

2545 Lærer uten opprykk ved
skoler for spesialundervisning
1662 Overlærer
1660 Adjunkt
2998 Adjunkt med opprykk

Lp1. 09.200

1669 Instruktør

Lp1. 17.510

2759 Høgskolelærer/øvingslærer

Lp1. 17.567

1809 Tanntekniker

Lp1. 17.825

3397 Lysassistent

Andre endringer i lønnsplanene behandles i forbindelse med justeringsforhandlingene, jfr. pkt. V foran.

5. Lp1. 09.165 Undervisningsstillinger:

1656 Lærer og faglærer uten opprykk, 1657 Lærer og faglærer med opprykk og 2545 Lærer og faglærer uten opprykk ved skoler for spesialundervisning slås sammen, og plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
20	12	-
21	16	-

1658 Lærer og faglærer med opprykk ved skoler for spesialundervisning, plasseres slik:

Ltr.	A	O
16	0	K
17	4	A
18	8	-
19	10	-
21	14	-

1663 Lektor plasseres slik:

Ltr.	A	O
20	0	K
21	4	A
22	6	-
23	10	-
24	12	-
25	14	-
27	16	-

6. Fra 1. juli 1986 flyttes alle stillinger - direkte plasserte stillinger på ett lønnstrinn og stillinger med lønnsstiger - opp ett lønnstrinn.

Samtidig endres hovedlønnstabellens (Tabell As) oppbygging slik at avstanden mellom lønnstrinnene fra 29 og oppover blir 4,2 %.

7. Med virkning fra 1. september 1986 plasseres følgende stillinger slik:

Lpl. 08.200

	Ltr.	T
0616 Fengselsbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0617 Fengselsførstebetjent	21	
4061 Fengselsførstebetjent	22	

Lpl. 08.202

0628 Verksbetjent	14	0
	15	2
	16	4
	17	6
	18	8
	19	10
	20	12
0629 Underverksmester	21	
4062 Underverksmester	22	

Lpl. 08.210

3285 Underbestyrer	19
3945 Underbestyrer	20
3500 Underbestyrer	20
4016 Underbestyrer	21
3195 Bestyrer	21
4065 Bestyrer	22

Ovennevnte stillingsplasseringer på lpl. 08.200, 08.20
08.210 inkluderer lønnstrinnsopprykket pr. 1. juli 198

Med virkning fra 1. mai 1986 foretas regulering av fengselstillegget etter mønster av reguleringen av polititillegget. Reguleringen foretas i forhandlinger mellom Justisdepartementet og de berørte tjenestemannsorganisasjoner tilsluttet hovedsammenslutningene.

B. Opplæring og utdanning

Partene er enige om å sette ned et partssammensatt utvalg som får i oppdrag:

1. Å vurdere behovet for faglig kompetanseoppbygging for statstilsatte og lærere.
2. Å vurdere behovet for opplæring i administrasjon og ledelse.
3. Å vurdere og komme med forslag til på hvilken måte evt. tiltak kan gjennomføres på f.eks. ved hel eller delvis lønnet permisjon, ved bruk av stipendier, ved kjøp av studieplasser m.v.

Utvalget bør legge fram sitt forslag innen 1. februar 1987. Det forhandles om innstillingen i tariffperioden.

C. Produktivitetsavtaler

Partene er enige om at det innenfor den enkelte virksomhet er nødvendig med et kontinuerlig arbeid for å utnytte ressursene på en måte som gir størst mulig effekt og gir best mulig service til publikum.

Partene vil derfor arbeide videre med utgangspunktet i rapporten fra den nedsatte arbeidsgruppe for å finne fram til hensiktsmessige former for produktivitetsavtaler. Det tas sikte på å sette i gang forsøksordninger innen 1. januar 1987.

D. Arbeidstiden

a. Nedsettelse av arbeidstid

1. Det gjennomføres nedsettelse i arbeidstiden fra 1.1.1987 i samsvar med de prinsipper som ligger til grunn for de arbeidstidsreduksjoner som er avtalt i privat sektor. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsreduksjonen avtales i den enkelte virksomhet.

Merknad:

Statens forhandlere fremholder at i etater hvor det arbeides etter turnusordninger vil arbeidsordningene bli gjennomgått, med sikte på at arbeidstakerne i størst mulig utstrekning skal gis vanlig spisepause etter arbeidsmiljølovens § 51, nr. 1, første og annet ledd, slik at det ikke blir nødvendig å benytte unntaksbestemmelse i tredje ledd om medregning av spisepausen i arbeidstiden.

2. På områder der arbeidstidsforkortelsen skaper særlige problemer, forutsettes det at arbeidstakerne som en overgangsordning skal ha inntil samme uketimetall som pr. 31.12.1986 når personalmessige forhold gjør det nødvendig.

3. For perioden fram til 30.4.1988 betales ordinær timelønn tillagt 50 % for arbeidstiden mellom 37.5 og 40 t, tilsvarende for skift og turnus.
 4. For timelønte arbeidstakere som får nedsatt arbeidstiden

fra 40 timer til 37.5 timer økes timelønnen med 6.67 %
fra 39 timer til 36.5 timer økes timelønnen med 6.85 %
fra 38 timer til 35.5 timer økes timelønnen med 7.05 %
fra 36 timer til 33.6 timer økes timelønnen med 7.15 %
 5. Divisoren 1900 i fellesbestemmelsenes § 1 reduseres til 1850.
 6. Det foretas nødvendige tilpasninger av arbeidstidsnedsettelsen for deltidstilsatte.
 7. Akkordtariffer m.v. reguleres i samsvar med den reduserte arbeidstid.
 8. Andre lønnsatser som er uttrykt i kroner og ører pr. time forhøyes på tilsvarende måte som bestemt i punkt 4, når det er på det rene at arbeidstakernes månedlige fortjeneste ellers ville synke ved nedsettelsen av arbeidstiden hvis satsene ikke ble regulert. Eksempelvis timepenger i NSB.
 9. Godtgjørelse, f.eks. etter B-regulativet for tidligere økt arbeidstid opp til 40 t. pr. uke vurderes i forbindelse med forhandlingene i de enkelte virksomheter.
- b. Opprettholdelse av produksjon, økt produktivitet og effektivisering av arbeidstiden
1. Det er et grunnleggende utgangspunkt for arbeidstidsnedsettelsen at produksjonen skal holdes oppe. Dette forutsetter at partene i den enkelte virksomhet be-

streber seg på å øke produktiviteten og gjøre arbeidstiden så effektiv som mulig.

2. Partene er enige om at arbeidstidsreduksjonen, i den utstrekning det er mulig, skal søkes gjennomført uten økt bemanning. For å oppnå dette, forutsetter partene at det på det enkelte arbeidssted blir foretatt en gjennomgang av arbeidsrutiner m.v. med sikte på en effektiv og rasjonell utnyttelse av arbeidstiden.

For turnuspersonalet (skiftpersonalet) skjer tilpassningen i den enkelte virksomhet ved nødvendig omlegging av tjenestelister og eventuell omdisponering av personalet, slik at arbeidstidsforkortningen også for disse kan oppnås uten bruk av flere tilsatte.

Lengden på ulike skift vurderes med sikte på å gjøre det enklere å sette inn arbeidskraft når arbeidspresset er størst.

Kompensasjon for forskyvning av opprinnelig oppsatt arbeidstid for skift- og turnuspersonale vurderes med sikte på forenkling og kostnadsreduksjon.

3. Den praktiske gjennomføringen av arbeidstidsnedsettelsen skjer i forhandlinger om arbeidstidsreglement i de enkelte virksomheter.

c. Utvikling av organisasjon og administrasjon

1. Arbeidet med organisasjons- og administrasjonsutvikling vil bli intensivert, bl.a. ved økt vekt på opplæring, styring mot konkrete mål og resultater og bruk av ny teknologi. Dette gjelder både planlegging av arbeidsoppgaver, arbeidstidsordninger og lederopplæring.
2. Det gis faglig støtte til økt delegering av økonomiansvar til institusjoner og utvikling av avdelingsvise

budsjetter.

3. Staten vil sette ned et sentralt partssammensatt utvalg som i god tid foran neste tariffoppgjør skal vurdere endringer i avtaleverket som kan bidra til organisasjonsutvikling, bedre ressursutnyttelse og høynet kvalitet på de tjenester som produseres.

d. Rekrutteringstiltak

For å lette tilpasninger til ny arbeidstid, tar myndighetene sikte på å øke utdanningskapasiteten slik at rekrutteringen, særlig av sykepleiere og hjelpepleiere, bedres.

E. Undervisningspersonalets arbeidstid

Det settes ned et partssammensatt utvalg med følgende mandat:

1. Å vurdere undervisningspersonalets fremtidige totale arbeidssituasjon basert på et årsverk og sett hen til at den generelle arbeidstid i arbeidslivet ellers fra 1. januar 1987 vil bli 37.5 timer pr. uke. Herunder skal utvalget vurdere en ny organisering av arbeidsåret. I denne sammenheng skal utvalget bl.a. vurdere organisering av tid til ulike oppgaver og funksjoner, bl.a. tid til samarbeid.
2. Å vurdere hvilke lønsmessige konsekvenser en ny organisering av arbeidsåret bør få.

Utvalget sammensettes med en representant fra hver av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag, samt representanter fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet og Norske

Kommuners Sentralforbund.

Utvalgets innstilling bør foreligge innen 1. mai 1987, det skal deretter forhandles om innstillingen.

VII. SÆRREGULATIVENE

Særregulativene for stasjonsholdere og landstelefonister i Televerket reguleres tilsvarende reguleringen av satsene på A-tabellen (hovedlønnstabellen).

VIII. AKKORDARBEID

For tjenestemenn som arbeider på akkord, er det forutsetningen at akkordene reguleres slik at akkordfortjenesten (ut over regulativlønn) økes med 2/3 av det generelle lønnstillegg.

Den praktiske gjennomføring finner sted etter etatsvise drøftelser mellom administrasjonen og de berørte organisasjoner.

Såfremt det i avtaleperioden skulle bli innført nye akkordsystemer, er det partenes forutsetning at forhandlinger skal kunne opptas om akkordgrunnlagets størrelse.

IX. BOLIGFRADRAG, KOSTFRADRAGSSATSER OG BRENSELFRADRAGSSATSER

Boligfradragssatsene tilpasses de nye regulativlønnninger og økes forholdsmessig. Det samme gjelder ved eventuell regulering av lønningene for 2. avtaleår. Kostfradragssatsene økes tilsvarende stigningen i boligfradragssatsene.

Brenselsfradragssatsene økes i samsvar med stigningen

i brenselomkostningene.

Endringene i kostfradragssatsene og brenselfradragssatsene gjøres gjeldende fra iverksettelse av de nye hovedtariffavtalene og reguleres i tariffperioden med virkning fra tidspunktet for en eventuell lønnsregulering for 2.avtaleår.

X. PENSJONSFORHOLD

- a) De nye lønninger medtas i innskotts- og pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse.
- b) Pensjonene omregnes i samsvar med de prinsipper Stortinget fastsetter for pensjonsregulering.

Protokolltilførsel:

Partene er innforstått med at det ikke kan kreves morarenter for forsinkelser ut over første ordinære lønningdag, dersom forsinkelsen skyldes selve forhandlingene eller nødvendige endringer eller tekniske tilpasninger i beregnings- og utbetalingssystemet som har direkte sammenheng med forhandlingene.

Ikrafttreden

De fastsatte bestemmelser gjelder som hovedtariff-
avtale og gis virkning fra 1. juni 1986. For de
tjenestemenn som omfattes av tjenestetvistlovens § 26
a gis den nye hovedtariffavtalen virkning fra 1. mai
1986.

G. Fr. Rieber-Mohn
Georg Fr. Rieber-Mohn

Tore Lindholt
Tore Lindholt

Jon A. Solheim
Jon A. Solheim

Per Wøien
Per Wøien

Nils R. Mugaas
Nils R. Mugaas

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Nils Totland
Nils Totland

Berit Fosheim
Berit Fosheim